

ПРИВАТНА УСТАНОВА
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
«БЕЙТ-ХАНА»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з навчально-методичної
роботи ІУ ЗВО МГПІ «Бейт-Хана»

Марина МУХІНА
«25» лютого 2025 року

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ
ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
З ПЕДАГОГІКИ І ФАХОВИХ МЕТОДИК

галузь 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність 013 Початкова освіта
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Укладачі: д. пед. н., професор Сапожников С. В., к. пед. Н. Ляшова Н. М.,
к. пед. н. Лук'яник Л. В., к. пед. н. Липчевська І. Л.

Розглянуто та схвалено на засіданні
кафедри педагогіки та психології
Протокол № 5 від «14» лютого 2025 р.

Зав. каф. Станіслав САПОЖНИКОВ,
д. пед. н., проф.

Пояснювальна записка

Державний стандарт вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти передбачає як форму державної атестації комплексний кваліфікаційний екзамен. Метою державної атестації є встановлення рівня відповідності досягнутих здобувачами вищої освіти програмних результатів навчання, набуття загальних фахових компетенцій. Відповідно до мети, до складу комплексного кваліфікаційного іспиту увійшли навчальні дисципліни «Загальна педагогіка», «Історія педагогіки», «Дидактика», «Теорія та методика виховання», а також методики навчання в початковій школі: «Методика навчання української мови», «Методика навчання математичної освітньої галузі», «Методика навчання іноземної мови», «Методика навчання мистецької освітньої галузі», «Методика навчання фізкультурної освітньої галузі», «Методика навчання природничої освітньої галузі», «Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі», «Методика навчання соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі», «Методика навчання технологічної освітньої галузі», «Методика навчання інформатичної освітньої галузі».

З метою запобігання виникненню конфлікту інтересів, забезпечення надійності оцінювання, встановлення рівня володіння випускниками основними теоретичними положеннями педагогіки, дидактики, теорії та методики виховання, а також вмінням застосовувати теоретичні знання для вирішення завдань практичного спрямування обрана змішана форма проведення комплексного кваліфікаційного екзамену: тестування + вирішення практичних завдань.

Загальні компетентності, якими повинен володіти випускник освітньої програми Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності, якими повинен володіти випускник освітньої програми Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня:

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-5. Здатність до проектування осередків навчання,

виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Під час проходження державної атестації випускники повинні продемонструвати такі **програмні результати навчання**:

ПР-01 Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-02 Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-03 Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-04 Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-05 Організувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

ПР-06 Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-07 Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-08 Організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-09 Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й поза-шкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу

науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-10 Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-11 Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

ПР-12 Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

ПР-13 Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПР-14 Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ПР-15 Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

ПР-16 Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти. Атестація проводиться як комплексна перевірка знань, яка передбачена навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр зі спеціальності 013 Початкова освіта в Приватній установі «Заклад вищої освіти «Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут «Бейт-Хана».

Випускна атестація здійснюється Екзаменаційною комісією у формі комплексного атестаційного екзамену. Склад комісії затверджується наказом ректора інституту. До складання комплексного кваліфікаційного екзамену допускаються студенти, які не мають академічної заборгованості. Під час екзамену студент отримує доступ до електронної форми екзаменаційного тестового варіанту і у режимі онлайн (за умов дистанційного навчання) або у спеціально обладнаній комп'ютерній аудиторії (за умов очного навчання) має за 1 годину 20 хвилин виконати тестову частину завдань, підрахунок балів за яку відбувається автоматично. Після цього студенти в рандомному порядку отримують практичні задачі і мають 30 хвилин на підготовку усної відповіді.

Складання атестації проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії. Атестація проводиться за матеріалами, складеними у повній відповідності до програм освітніх компонентів. Засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протокол вносяться оцінки, одержані на екзамені, записуються додаткові питання, що ставились здобувачеві, особливі думки членів комісії. Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які брали участь у засіданні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВІДПОВІДІ ЗДОБУВАЧА

Оцінка відповіді студента здійснюється за стобальною шкалою відповідно до вимог ЄКТС: відмінно (A), добре (BC), задовільно (DE), незадовільно (FX).

Оцінки «**відмінно**» (A) заслуговує студент, який виявив всебічні, системні й глибокі знання та розуміння основ педагогічних наук та фахових методик і вміння вільно їх використовувати у відповідях на тестові та практичні завдання екзаменаційного варіанту, ознайомлений з новими педагогічними. Зазвичай, оцінка «відмінно» ставиться студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних категорій і понять з педагогічних дисциплін та фахових методик, усвідомлюють значення наукових знань для професійної діяльності вчителя початкових класів, творчо використовують їх у поясненні на прикладах.

Оцінки «**добре**» (BC) заслуговує студент, який виявив повне знання та розуміння основ педагогічних наук та фахових методик, засвоїв категорії та сучасні теоретичні підходи у розв'язанні практичних педагогічних задач. Як правило, оцінка «добре» виставляється студентам, які засвідчили системні знання та розуміння матеріалу з навчальних педагогічних дисциплін і здатні до їх самостійного пояснення щодо використання в професійній діяльності вчителя початкових класів. Одночасно вони допустили несуттєві неточності, пропуски, помилки, які змогли самостійно виправити.

Оцінки «**задовільно**» (DE) заслуговує студент, який виявив знання та розуміння основ педагогічних дисциплін та фахових методик в обсязі, потрібному для майбутньої роботи вчителя початкових класів, але частково ознайомлений з новими педагогічними теоріями та дослідженнями. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки у відповіді на іспиті, але продемонстрували здатність усунути ці помилки.

Оцінка «**незадовільно**» (FX) виставляється студентіві, який виявив значні прогалини в знаннях основних педагогічних дисциплін та фахових методик, допустив принципові помилки у викладі основного матеріалу, не зміг правильно відповісти на більш ніж 30 % тестових завдань. Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання з педагогічних дисциплін або їх недостатньо для початку професійної діяльності бакалавра початкової освіти.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Загальна педагогіка»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Тема 1. Загальні основи педагогіки.

Предмет педагогіки національної школи та її основні категорії. Методи науково-педагогічних досліджень. Поняття про систему освіти і виховання в Україні. Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про вищу освіту» та інші законодавчі нормативні акти. Основні завдання, принципи побудови і пріоритети системи національної освіти України. Структура системи освіти України. Концепція загальноосвітньої школи України на період 2015–2025 років. Зміст освіти. Визначення змісту освіти в історії школи і педагогіки. Зміст освіти в сучасній школі. Джерела змісту освіти. Стандарт початкової школи. Базовий навчальний план. Шкільні програми. Шкільні підручники і посібники.

Тема 2. Дидактика.

Поняття про дидактику. Предмет, об'єкт, мета, завдання і функції, основні категорії і структура дидактики. Базові сучасні концепції навчання та їх характеристика.

Навчальний процес як система. Методологічні основи, функції, закономірності та принципи навчання. Структура процесу навчання. Види навчання.

Методи і засоби навчання. Класифікації, дидактичні системи методів навчання. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання і

мотивації навчально-пізнавальної діяльності, методи контролю і самоконтролю в навчанні. Засоби навчання.

Форми організації навчання. Класно-урочна система навчання, її сутність та історія розвитку. Позаурочні форми навчання. Нетрадиційні форми навчання; нестандартні уроки.

Професія вчителя у сучасному суспільстві. З історії розвитку вчительської професії. Сутність основних понять та категорій учительської професії. Соціальна роль, функції вчителя, вимоги до нього. Професіограма вчителя. Педагогічна взаємодія у навчально-виховному процесі. Стратегії та способи педагогічної взаємодії. Стили педагогічного спілкування. Педагогічна майстерність і педагогічна техніка.

Тема 3. Теорія та методика виховання.

Сутність виховання та його роль в цілісній структурі процесу формування особистості. Мета, завдання, зміст виховання. Складові змісту виховання. Розумове, морально-етичне, громадянське, естетичне, трудове, екологічне, фізичне, гендерне, економічне виховання школярів. *Методи, форми і засоби виховання. Формування колективу, його вплив на виховання особистості.* Розвиток теорії колективу у світовій та вітчизняній педагогічній думці. Методика формування та розвитку колективу. Негативні явища в колективі та засоби їх подолання. *Актуальні проблеми сучасного виховання (виклики ХХІ століття).* Національний характер виховання. Соціокультурне середовище виховання і сучасні реалії дитинства. Педагогічне керівництво вихованням дітей у сім'ї. Педагогічна культура школи, культура дома і сім'ї, «дворова культура». Дитячий та молодіжний рух, самодіяльні об'єднання молоді та неформальні молодіжні субкультури. Взаємодія з неформальними об'єднаннями дітей та молоді в процесі цілеспрямованого виховання та перевиховання. Формування культури міжнаціонального спілкування.

Тема 4. Педагогічний менеджмент і управління освітнім закладом.

Наукові основи управління освітніми системами. Методична робота в закладі освіти. Інноваційні технології в освіті. Теоретичні засади окремих технологій.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ВІКОВА ПЕДАГОГІКА (переддошкільна, дошкільна, шкільна, андрагогіка, геронтологіка).

Тема 1. Формування та розвиток особистості. Роль виховання у розвитку людини.

Закономірності і рушійні сили психічного розвитку людини. Теорії розвитку особистості. Виховання – визначальний чинник формування особистості. Дитина як суб'єкт виховання. Становлення особистості в процесі соціалізації. Класифікація і загальна характеристика факторів соціалізації.

Тема 2. Вікові особливості та соціально-психологічні аспекти розвитку та виховання особистості дитини

Проблема вікової періодизації онтогенезу особистості. Зарубіжні та вітчизняні концепції вікової періодизації, основні школи і персоналії. Сучасна періодизація розвитку дитинства, педагогічні критерії виділення вікових періодів розвитку дитинства та їх значення в організації навчально-виховного процесу.

Особливості виховання дітей переддошкільного та дошкільного віку.

Особливості розвитку та виховання дітей шкільного віку. Анатомо-фізіологічні особливості, розвиток психіки і пізнавальної діяльності молодших школярів. Види інтересів, навчальна та позакласна діяльність; роль спілкування і діяльності в навчально-виховному процесі молодших школярів. Психолого-педагогічна характеристика підлітка: анатомо-фізіологічні особливості, розвиток психіки і пізнавальної діяльності. Особливості виховання і формування особистості підлітка. Юнацький вік та його характеристика. Нерівномірність

розвитку. Акселерація і ретрадація в розвитку особистості. Індивідуальний підхід до учнів у процесі навчання і виховання.

Тема 3. Педагогіка дорослих (андрагогіка, геронтологіка).

Андрогогіка як розділ педагогіки, що вивчає питання стимулювання та спрямування процесів виховання дорослих людей. Основні принципи андрогогіки. Форми організації навчання дорослих людей.

Геронтологіка (педагогіка «третього віку») – розділ педагогіки, що розробляє систему виховання, освіти і розвитку літніх людей. Закономірності, методи навчання і виховання, перекваліфікації та соціалізації в нових умовах людей пенсійного віку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Тема 1. Основні поняття соціальної педагогіки.

Соціальна педагогіка. Предмет, мета, завдання, функції (виховна, соціально-правова, соціально-реабілітаційна) соціальної педагогіки. Структура соціальної педагогіки (сімейна педагогіка, агогіка; віктимологія; пенітенціарна педагогіка). Процес соціалізації, його етапи. Прояви соціальної дезадаптації у дітей молодшого та середнього шкільного віку. Девіантна, делінквентна та деструктивна поведінка дітей та її профілактика.

Тема 2. Сімейна педагогіка як частина соціальної педагогіки.

Визначення сім'ї. Поняття про сім'ю як малу соціальну групу. Особливості та перспективи розвитку сучасної родини. Проблеми сучасності, пов'язані з родиною та сімейним вихованням.

Сім'я і формування особистості дитини. Типи сімейного виховання. Характеристика дитячо-батьківських відносин у родині. Проблемні типи сімей. Характеристика проблемних сімейних відносин. Вплив порушених сімейних відносин на психічний розвиток дитини. Методи вивчення сім'ї. Проблеми сімейного виховання і сучасні форми співпраці освітніх установ з родиною. Соціально-педагогічна допомога сім'ї.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Тема 1. Спеціальна педагогіка як наука.

Спеціальна педагогіка. Об'єкт, предмет, мета і завдання, основні категорії спеціальної педагогіки. Спеціальна педагогіка та спеціальна освіта. Поняття корекції та компенсації, реабілітації та абілітації. Підрозділи спеціальної педагогіки: олігофренопедагогіка, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, логопедагогіка. Актуальні питання спеціальної педагогіки.

Тема 2. Основи дидактики спеціальної та інклюзивної освіти.

Педагогічні системи спеціальної освіти. Нормативно-правова база інклюзивної освіти в Україні (Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 «Про порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти»). Характеристика дітей з обмеженими можливостями здоров'я. Сучасна система спеціальних освітніх послуг. Особливості психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами. Командний підхід в організації педагогічної роботи в інклюзивному закладі освіти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ЕТНОПЕДАГОГІКА.

Тема 1. Етнопедагогіка та народна педагогіка.

Етнопедагогіка. Мета і структура етнопедагогіки.

Народ як творець педагогічної культури. Народний ідеал людини. Засоби народної педагогіки (фольклор: прислів'я, приказки, загадки, пісні, казки, легенди, притчі;

календарні свята, традиції та обряди). Фактори народної педагогіки (гра, праця, спілкування, народне мистецтво, природа). Особливості української та єврейської народної педагогіки. Іудаїзм як духовна основа єврейської народної педагогіки.

Тема 2. Етнодидактика та етнонаціональна освіта.

Етнодидактика як частина етнопедогогіки.

Етнонаціональна освіта. Структура сучасної єврейської етнонаціональної освіти в Україні. Організація освітнього процесу в закладах формальної та неформальної єврейської освіти в Україні.

Рекомендована література:

Основна:

- 1) Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 376 с.
- 2) Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів Київ : Видавничий центр «Академія», 2007. 576 с. (Альма-Матер).
- 3) Зайченко І. В. Педагогіка : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 608 с.
- 4) Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи 2016. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainskashkola-compressed.pdf>
- 5) Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 228 с.
- 6) Педагогіка сімейного виховання : підручник. Вид. 3-тє, доп., перероб. / Л.М. Маценко. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 376 с.
- 7) Про освіту / Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>
- 8) Сікорський Н. І. Нова педагогіка : навч. посібник. Львів : Львівська політехніка, 2021. 540 с.
- 9) Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.
- 10) Шевців З. М. Основи соціально-педагогічної діяльності : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 246 с.

Додаткова

- 1) Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 208 с.
- 2) Голубчик Н., Кучерук О., Горошкіна О. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : навч. посібник. Київ : КНТ, 2018. 258 с.
- 3) Левківський М. В., Пащенко Д. І. Історія педагогіки : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 380 с.
- 4) Павелків Р. В., Харченко Є. М. Геронтопсихологія: медико-біологічні та соціально-психологічні аспекти старіння : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 476 с.
- 5) Савчук З. Психологічні особливості професійної ідентичності майбутнього психолога в аспекті його професіоналізації. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 5. С. 175-184.
- 6) Тверезовська Н. Т., Сидоренко В. К. Методологія педагогічного дослідження : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 440 с.
- 7) Чавдаров С. Х. Педагогічні ідеї Тараса Григоровича Шевченка. Київ : Ліра-К, 2023. 282 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Історія педагогіки»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ПЕДАГОГІКИ ВІД НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ І ДО ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

ТЕМА 1. Вступ. Виховання у первісному суспільстві, освіта і зародження педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві та в епоху Відродження.

Історія педагогіки як наука про становлення та розвиток виховання, освіти та педагогічної думки. Провідні концепції виникнення виховання.

Виховання і навчання в найдавніших рабовласницьких країнах – Шумері, Єгипті, Індії, Китаї, Персії (IV - II тисячоліття до н.е.). Система виховання і освіти в рабовласницьких державах Стародавньої Греції (Спарта, Афіни). Сімейне і суспільне виховання у стародавньому Римі. Давньогрецькі філософи про виховання й освіту.

Системи виховання в країнах Західної Європи в умовах феодального ладу. Виникнення схоластики.

Педагогіка епохи Відродження і Реформації. Педагоги-гуманісти: Франсуа Рабле, Мішель Монтень, Еразм Роттердамський, Вікторіно да Фельтре. Педагоги соціалістичної утопії: Томас Мор і Томазо Кампанелла.

ТЕМА 2. Педагогічна система Я. А. Коменського.

Передумови виникнення педагогіки як науки. Основні етапи педагогічної діяльності Я. А. Коменського. Педагогічна концепція Я. А. Коменського. Ідея педагогічної пансофії. «Велика дидактика» як наслідок попереднього розвитку теорії і практики навчання та виховання. Роль Я. А. Коменського в розвитку світової педагогіки.

ТЕМА 3. Розвиток педагогічної думки у Західній Європі у XVII – XVIII століттях.

Просвітництво як ідейна течія. Джон Локк як класичний представник англійського просвітництва. Педагогічна концепція Д. Локка. Теорія „чистої дошки” (tabula rasa).

Соціально-педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічний роман «Еміль, або Про виховання». Вікова періодизація Ж.-Ж. Руссо. Розвиток зовнішніх почуттів дитини. Сутність методу природних наслідків.

ТЕМА 4. Педагогічна діяльність та погляди видатних зарубіжних педагогів кінця XVIII – першої половини XIX століття.

Загальна характеристика розвитку зарубіжної школи і науково-педагогічної теорії на початку XIX ст. Вплив французької буржуазної революції кінця XVIII ст. на реформи освіти. Проекти Кондорсе та Лепелетьє.

Педагогічні ідеї і діяльність Й. Г. Песталоцці. Ідеї розвивального навчання в педагогічній концепції Й. Г. Песталоцці.

Педагогічна творчість А. Дістервега і його дидактичне вчення. Розробка А. Дістервегом проблем розвиваючого і виховуючого навчання. "Керівництво до освіти німецьких учителів".

Утопічний соціалізм першої половини XIX століття (Р. Оуен, США).

ТЕМА 5. Освіта та виховання в кінці XIX – першій половині XX століття. Педагогічна діяльність та погляди видатних зарубіжних педагогів.

Педагогічна система Марії Монтесорі. Основні принципи „методу” М. Монтесорі. Розвиток проблеми сенсорного виховання. Вплив і використання педагогічної системи М. Монтесорі в сучасних дошкільних закладах.

Вальдорфська педагогіка. Р. Штайнер – засновник вальдорфської педагогіки. „Методика навчання і передумови виховання” Р. Штайнера.

Педагогіка доброти Януша Корчака.

Загальна характеристика розвитку освіти і педагогіки в країнах Західної Європи і США кінця XIX – першої половини XX століття.

Основні напрями педагогічної теорії в зарубіжних країнах: прагматизм, теорія громадянського виховання і трудової школи, теорія вільного виховання, експериментальна педагогіка. Джон Дьюї – засновник прагматичного напрямку в педагогіці.

С. Френе про дитячі садки для дітей віком від 4 років. Основні висновки про виховання дітей дошкільного та шкільного віку у праці С. Френе „Формування особистості дитини і підлітка”.

ТЕМА 6. Сучасні системи освіти найрозвиненіших країн світу (США, Великобританії, Німеччини, Франції, Японії).

Сучасні тенденції розвитку педагогічної теорії і практики в зарубіжних країнах. Стан освіти і виховання. Організація різних типів закладів. Підготовка кадрів. Розвиток педагогічної теорії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ІСТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ, ВИХОВАННЯ І ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

ТЕМА 7. Виховання, писемність, освіта у найдавніші часи на теренах України (епоха палеоліту – період Київської Русі).

Навчання і виховання дітей на землях сучасної України в епоху палеоліту. Народнопедagogічні уявлення в епоху трипільської культури. Роль писемності, вірувань, побуту й обрядів у вихованні дітей та молоді. Першоукраїнський літопис Велесова книга – унікальна писемна пам'ятка.

Виховання і навчання східних слов'ян. Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку (поговірки, загадки, дитячий фольклор, пісні, обрядова поезія, казки, легенди).

Загальна характеристика освіти і виховання в Київській Русі. Вплив християнства на розвиток освіти і педагогічної думки.

Організація шкіл, зміст їх роботи. Школа книжного вчення князя Володимира Святославовича. „Академія” Ярослава Мудрого. Двірцеві школи XII століття. Зміст освіти, навчальні книги.

Майстри грамоти. Зміст та методи навчання у школах грамоти. Школи ремісничого навчання. Розвиток церковних шкіл. Жіночі монастирські школи.

Основні педагогічні пам'ятки Київської Русі. Педагогічна думка в творах стародавньої літератури XI - XIII ст. Освіта і педагогічна думка під владою Польщі та Литви.

ТЕМА 8. Школа і педагогічна думка в епоху українського національного Відродження.

Виникнення українського козацтва. Заснування Запорізької Січі, її значення у розвитку культури, освіти України.

Історична зумовленість українського Ренесансу. Розвиток мережі братських, козацьких, січових, дяківських, церковних шкіл, шкіл народного мистецтва і ремесел тощо. Перший друкований слов'янсько-руський буквар І. Федорова (1574 р.).

Заснування Острозької школи (1576 р.), Києво-Могилянської колегії (1632 р.).

Педагогічні ідеї учителів братських шкіл та колегій Г. Смотрицького, К. Ставровецького, Л. Зизанія, І. Гізеля, П. Могили, І. Борецького, П. Беринди, З. Копистинського, Е. Славінецького, С. Полоцького, М. Смотрицького.

ТЕМА 9. Освіта і педагогічна думка у період розкладу феодалізму і зародження капіталістичних відносин (друга половина XVII – XVIII ст.).

Народно-визвольна війна в Україні 1648-1654 рр. і культурно-освітній рух у другій половині XVII ст. Розвиток початкової освіти. Шкільна література. "Синопис" – перший підручник з історії України. Козацькі літописи. Відкриття Львівського університету (1661 р.).

Організація державних світських шкіл. Розвиток професійної освіти.

Створення нових навчальних закладів в Україні: Малоросійської колегії (1700 р.), Переяславської школи (1738 р.), Глухівської співацької школи (1738 р.). Роль Київської академії в розвитку педагогічної думки (Ф. Прокопович, М. Козельський, М. Козачинський, С. Яворський, С. Калиновський).

Посилення наступу російського самодержавства на українську школу, систему виховання. Руйнування Запорізької Січі. Поневолення України іноземними колонізаторами і його руйнівний вплив на культуру і освіту. Статут народних училищ 1786 р.

Освітня діяльність і науково-педагогічна творчість Г. С. Сковороди. Традиції української етнопедагогіки в його творчості. Розвиток ним ідеї „спорідненої праці”. Дидактика сімейного виховання Г. С. Сковороди.

ТЕМА 10. Вітчизняна освіта і педагогічна думка у першій половині ХІХ ст.

Система початкової, середньої і вищої освіти в Україні. Створення спеціальних шкіл. Стан освіти в різних регіонах України. Створення Харківського (1804 р.), Київського (1834 р.) університетів. Значення Львівського університету для поширення освіти на західноукраїнських землях. Державна система народної освіти на західноукраїнських землях (1805 р). Літературно-освітня діяльність гуртка «Руська Трійця» (М. Шашкевич, Я. Головацький, І. Вагилевич) та їх альманах «Русалка Дністрова». Запровадження української мови як навчального предмета і відкриття кафедри української мови у Львівському університеті. Освітня програма Кирило-Мефодіївського товариства, її близькість до освітніх ідей французьких соціалістів-утопістів. Педагогічні погляди Т. Г. Шевченка. Видання «Южно-руського букваря». Гуманізм педагогічних поглядів Т. Г. Шевченка на сімейне і дошкільне виховання. Просвітня діяльність та педагогічні погляди П. Куліша. «Грамматика» П. Куліша. Громадсько-освітня і педагогічна діяльність О. В. Духновича. Створення ним теорії природовідповідного виховання на засадах народності.

ТЕМА 11. Педагогічна теорія К. Д. Ушинського

Педагогічна теорія К. Д. Ушинського. Ідея народності виховання. Розробка К. Д. Ушинським питань дидактики. К. Д. Ушинський про трудове виховання і професійну освіту. Підручники К. Д. Ушинського для дітей – «Рідне слово», «Дитячий світ і хрестоматія».

ТЕМА 12. Вітчизняна школа і педагогічна думка в другій половині ХІХ століття.

Громадсько-педагогічний рух і шкільні реформи 60-х років в Україні.

Ідеї загальнонародського виховання, загальної професійної освіти в працях М. І. Пирогова. Діяльність М. І. Пирогова на посту попечителя Одеського та Київського навчальних округів

Початкова школа в 70-80-ті роки. Класичні і реальні гімназії. Русифікаторська політика царизму у галузі освіти.

Заборона видавати українською мовою навчальні посібники (1886р.), заборона навчання у початкових школах українською мовою (1864р.), повна заборона української мови у школах і суспільному житті (1876 р.).

Реакція в галузі освіти. Новий «Статут гімназій і прогімназій» (1871 р.), «Положення про початкові народні училища» (1874 р.).

Земські недільні школи в Україні. Боротьба прогресивних педагогів М. О. Корфа, Х. Д. Алчевської за демократизацію народної освіти.

ТЕМА 13. Освіта і педагогічна наука на початку ХХ століття

Школа, учні та вчительство в період революції 1905-1907 рр. Початок відродження національної школи в Україні. І. Я. Франко, П. А. Грабовський, М. М. Коцюбинський, С. В. Васильченко, Леся Українка в боротьбі за українську національну школу і мову навчання.

Педагогічні ідеї і просвітницька діяльність на межі століть українських письменників, культурно-освітніх діячів, вчених - М. П. Драгоманова, Б. Грінченка.

Розвиток проблем педагогічної теорії в наукових працях Т. Г. Лубенця, О. Ф. Музиченка.

Українська школа у роки Першої світової війни. Питання народної освіти в Державних думках. Спроби реформи середньої школи в 1916 р.

Проблеми народної освіти після лютневої революції 1917 р. Шкільна справа у часи пролетарських революцій.

Народна освіта в Українській Народній Республіці. Просвітницька діяльність і наукова творчість М. С. Грушевського. Виховне значення основних історичних праць вченого "Історія України-Русі", "Нариси українського народу", "Ілюстрована історія України" та ін., їх навчально-педагогічне спрямування.

Культурно-освітня діяльність і науково-педагогічна творчість Івана Огієнка, Софії Русової, Тимофія Лубенця в добу становлення суверенної України.

ТЕМА 14. Школа і педагогічна думка в Україні в 20-30 роки ХХ ст.

Стан освіти в Україні після закінчення громадянської війни. Перебудова системи народної освіти і школи України. Вплив суспільно-політичних умов на розвиток школи і педагогіки в Україні (становлення СРСР як унітарної держави, штучний голодомор, уніфікація школи, замороження творчої ініціативи вчителів, гоніння передових педагогів). Запровадження єдиної системи шкільної освіти в СРСР (1934 р.). Руйнування української та інших систем виховання.

Науково-педагогічна творчість С. Т. Шацького, П. П. Блонського. Поширення їх праць в Україні. Українська дидактика та методика (Я. Ф. Чепіга, Т. Г. Лубенець, М. Астряб, С. Х. Чавдаров).

ТЕМА 16. Школа, освіта і дошкільне виховання в роки Другої світової війни та за радянських часів.

Педагогічна думка і школа в роки Другої світової війни (1939-1945рр.). Особливості роботи шкіл та дошкільних закладів в Україні в умовах Великої Вітчизняної війни в окупованих районах.

Перебудова управління народною освітою. Урядові постанови про навчання, освіту, дошкільне виховання в роки війни.

Рекомендована література:

Основна література

1. Вихрущ В. О., Решетуша Л. Г., Ковальчук Л. І., Пушинська А. А. Історія педагогіки : навч. посіб. / за заг. ред. В. О. Вихрущ. Тернопіль : ТАЙП, 2015. 411 с.
2. Демченко О. П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. – 323 с.
3. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражнікова І. В. Історія педагогіки : навч.- метод. посіб. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
4. Задорожна Л. В., Курок О. І., Мосіяшенко В. А. Історія педагогіки України в особах. Київ : Університетська книга, 2015. 266 с.
5. Левківський М. В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4те. К. : Центр учбової літератури, 2019. 190 с.

6. Малихін А. О. Історія педагогіки в схемах, таблицях, ілюстраціях. Харків : ПромАрт, 2019. 324 с.
7. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю., Осьмук Н. Г., Чистякова І. А. Практикум з історії педагогіки: навч.-метод. посіб. Вид 4-те, доповнене й перероблене. Суми : Видво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 165 с

Додаткова література

1. Аймедов К.Д. Загальна педагогіка та історія педагогіки : підручник. Київ : Слово, 2014. 352 с.
2. Васюк О. В., Сопівник І. В. Історія української педагогіки і освіти : навч. посіб.- хрестоматія. Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2015. 644 с.
3. Короткий словник актуальних педагогічних термінів / упоряд. Флегонтова Н. М. Київ : КНУТД, 2013. 55 с. 4.
4. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.) : хрестоматія / упоряд. Л. Д. Березовська та ін. К. : Науковий світ, 2003. 418 с.
5. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги : підручник / А.М. Бойко, В.Д. Бардінова та ін. К. : ВД "Професіонал", 2014. 576 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Теорія та методика виховання»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи „Теорії та методики виховання” як складової педагогіки

Тема 1. Виховання як педагогічна категорія.

Виховання як процес формування особистості. Сутність і категоріальні ознаки виховання. Зміст і завдання виховання учнів молодшого шкільного віку. Базова культура особистості: зміст і шляхи формування. Показники вихованості учнів. Особливості виховання в сучасних умовах розвитку українського суспільства. Сутність, особливості національного виховання. Взаємозалежність загальнолюдських та національних аспектів виховання.

Поняття цілісної виховної системи школи, її сутність і призначення. Етапи становлення і розвитку шкільних виховних систем та їх порівняльний аналіз.

Тема 2. Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми.

Виховний процес, його закономірності. Специфіка і структура виховного процесу у початковій школі. Етапи процесу виховання. Сучасні підходи до організації та здійснення виховного процесу. Оптимізація виховного процесу.

Тема 3. Закономірності та принципи виховного процесу.

Закономірності і суперечності процесу виховання. Принципи виховання. Підходи до класифікації принципів виховання. Принципи національного виховання згідно „Концепції національного виховання”. Українська етнопедагогіка про принципи виховання.

Тема 4. Методи і прийоми виховання.

Поняття про методи виховання. Структура методів виховання. Методи формування свідомості особистості.

Методи організації діяльності та формування досвіду громадської поведінки. Методи стимулювання поведінки і діяльності особистості. Методи контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні. Прийоми педагогічного впливу. Вимоги до використання методів виховання в навчально-виховному процесі початкової школи. Вибір методів виховання. Засоби виховання.

Тема 5. Форми організації виховного процесу.

Форми організації виховного процесу в початковій школі. Підходи до класифікації форм організації виховного процесу в початковій школі. Вимоги до організації позаурочних виховних форм. Технологія підготовки і проведення виховного заходу. Діагностика і вимірювання вихованості. Критерії, ступені вихованості. Методи діагностики вихованості.

Змістовий модуль 2. Зміст виховання в початковій школі. Шляхи реалізації виховного процесу.

Тема 6. Дитяча спільнота (колектив) у системі виховання.

Дитячий колектив, його ознаки. Основні типи дитячих колективів: первинний і загальний, постійний і тимчасовий, одно- і різновіковий. Стадії розвитку колективу.

Педагогічне керівництво процесом формування дитячого колективу.

Виховання колективу і організація самоврядування молодших школярів у режимі повного і продовженого дня.

Тема 7. Позаурочна і позашкільна виховна робота.

Поняття про позаурочну і позашкільну роботу як важливу ланку навчання і виховання в системі безперервної освіти. Закон України „Про позашкільну освіту”. Завдання позашкільного навчання і виховання та шляхи їх реалізації відповідно до вимог сучасного суспільства. Види позашкільної виховної роботи. Виховна діяльність громадських організацій дітей та молоді.

Перебудова змісту і форм позаурочної і позашкільної виховної роботи на засадах народної педагогіки.

Тема 8. Родинне (сімейне) виховання.

Виховання у сім'ї – першооснова розвитку дитини як особистості. Сучасні проблеми української сім'ї та сімейного виховання.

Види сімейного виховання. Форми роботи з батьками: індивідуальні, групові і масові. Особливості роботи вчителя з дітьми з неповної сім'ї.

Основні народно-педагогічні традиції сімейного виховання дитини. Шляхи оптимізації співробітництва з батьками.

Тема 9. Методика роботи класного керівника

Зміст, функції, основні напрями організації роботи класного керівника.

Роль класного керівника в організації виховної роботи початкової школи. Критерії оцінювання діяльності класного керівника. Структура плану виховної роботи класного керівника. Умови ефективності планування.

Тема 10. Методика організації, проведення та аналізу виховних заходів

Виховний захід як основна форма організації позакласної виховної роботи з молодшими школярами. Алгоритм проведення виховного заходу в початковій школі. Умови підвищення ефективності виховної роботи в загальноосвітній школі.

Тема 11. Розумове виховання у початковій школі.

Зміст, завдання розумового виховання у початковій школі. Форми і методи організації розумового виховання в початковій школі та педагогічні вимоги ним. Розвиток мислення та пізнавальних інтересів учнів початкових класів в освітньому процесі. Організація розумового виховання у позакласній та позашкільній роботі. Розумове виховання дітей у сім'ї. Формування основ наукового та національного світогляду.

Тема 12. Моральне виховання учнів початкових класів.

Моральне і духовне виховання учнів початкових класів. Зміст, завдання, складові морального виховання учнів початкових класів. Характеристика моральних почуттів дітей та їх виховання. Формування в учнів початкових класів загальнолюдських

цінностей, моральних звичок і збагачення морального досвіду поведінки. Форми і методи організації морального виховання в початковій школі. Народна мораль і її роль у формуванні особистості молодшого школяра. Місце релігії у формуванні моральності учнів.

Критерії моральної вихованості.

Тема 13. Естетичне виховання у початковій школі.

Зміст і завдання естетичного виховання у початковій школі. Формування в дітей оцінного ставлення до вимоги до його організації. Шляхи естетичного виховання: естетичне виховання в ході вивчення навчальних дисциплін; естетичне виховання в позанавчальній діяльності. Художньо-естетична діяльність дітей молодшого шкільного віку в школі. Засоби естетичного виховання: праця, природа, мистецтво, побут. Роль народної педагогіки в естетичному вихованні молодших школярів. Критерії естетичного виховання учнів початкової школи.

Тема 14. Трудове виховання учнів молодшого шкільного віку.

Сутність і завдання трудового виховання молодших школярів. Види праці. Педагогічні вимоги до організації трудового виховання молодших школярів. Форми і методи організації трудового виховання в початковій школі.

Економічне виховання молодших школярів. Формування бережливості.

Профорієнтаційна робота в початковій школі та її основні види (профінформація, профконсультація, профвідбір, профадаптація).

Тема 15. Фізичне виховання у початковій школі.

Зміст і оздоровчі, освітні та виховні завдання фізичного виховання у початковій школі. Педагогічні та анатомо-фізіологічні вимоги до його організації. Форми і методи організації фізичного виховання в початковій школі. Засоби фізичного виховання. Народно-педагогічні засоби фізичного виховання дітей.

Тема 16. Громадянське виховання учнів початкових класів.

Концепція громадянського виховання. Громадянське виховання як інтегрована система формування особистості. Зміст, завдання громадянського виховання учнів початкових класів. Педагогічні вимоги, форми і методи організації громадянського виховання з учнями молодшого шкільного віку.

Тема 17. Екологічне виховання учнів молодшого шкільного віку.

Зміст і завдання екологічного виховання учнів молодшого шкільного віку. Педагогічні умови, форми і методи організації екологічного виховання в початковій школі. Залучення учнів початкових класів до природоохоронної діяльності.

Рекомендована література:

1. Андрощук І. В., Андрощук І. П. Методика виховної роботи : навч. посібник. Тернопіль : Богдан, 2014. 320 с.
2. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Дрогобич: Коло, 2012. 326 с.
3. Державний стандарт початкової освіти. URL: Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
4. Коломоець С., Петков С., Притула О. Патріотичне виховання. Теорія та практика. Київ : Професіонал, 2020. 224 с.
5. Лисенко Н. В. Педагогіка початкової школи: матеріали до хрестоматії з дисципліни. - Івано-Франківськ : НБ ПНУ, 2018. 27 с.
6. Матвеева Н. Педагогіка: завдання і ситуації. Практикум. Частина 3. Теорія виховання. Івано-Франківськ «Наір», 2014. 311 с.

7. Матвієнко О. В. Практикум з курсу “Теорія виховання”. К. : Стилос, 2001. Т.1, Т.2.
8. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання): навчальний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2012. 288 с.
9. Оліяр М. П. Теорія виховання : лекційний курс. Івано-Франківськ : ПНУ, 2014. 162 с.
10. Пихтіна Н. п. Основи педагогічної техніки : навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2023. 316 с.
11. Червінська І., Довбенко С. Ю. Теоретико-методичні засади виховної роботи в початковій школі. Івано-Франківськ : ПНУ, 2012. 515 с.
12. Червінська І. Б. Технологія організації виховного простору загальноосвітньої школи першого ступеня: інформаційно-методичний супровід навчального курсу для студентів спеціальності «Початкова освіта»: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Видавництво Симфонія Форте, 2016. 60 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Дидактика»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ДИДАКТИКИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Тема 1. Загальні засади дидактики початкової освіти

Предмет і функції дидактики. Становлення дидактики як науки. Зв'язок дидактики з іншими науками та педагогічним досвідом. Цілі й цінності, що об'єднують шкільну та педагогічну освіту. Початкова освіта як система. Проблеми дидактичних досліджень.

Тема 2. Зміст початкової освіти

З історії розвитку початкової освіти. Розвиток сучасного змісту початкової освіти. Поняття про Державний стандарт загальної середньої освіти. Навчальні плани та програми для початкових шкіл. Підручники для початкової школи.

Тема 3. Процес навчання у початковій школі

Сутність процесу навчання. Закони, принципи й правила навчання. Організація освітнього процесу. Розвивальний потенціал початкового навчання.

Тема 4. Сучасні підходи до реалізації освітнього процесу у початковій школі

Компетентнісний підхід як чинник модернізації навчального процесу. Гуманізація навчання й освітнього середовища. Емоційність процесу навчання. Диференціація та індивідуалізація навчання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОЦІННО-МОТИВАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Тема 5. Контрольно-оцінювальна діяльність учителя початкових класів

Ретроспективний аналіз проблеми контролю й оцінювання успішності учнів. Концептуальне й нормативне забезпечення контрольно-оцінювальної діяльності вчителів. Основні поняття контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

Тема 6. Нові форми контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів

Тестові завдання та освітні портфоліо. Дидактичні вимоги до організації контрольно-оцінювальної діяльності вчителя.

Тема 7. Уміння учнів початкової школи учитись як ключова компетентність шкільної освіти

Сутність і структура уміння вчитися. Вікова та індивідуальна характеристика молодших школярів як суб'єктів учіння. Розвиток в учнів процесів сприймання. Мотивація учіння молодших школярів. Формування структурних компонентів уміння вчитися.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Тема 8. Методи, технології та засоби навчання у початковій школі

Сутність і функції методів навчання. Класифікація методів навчання. Методи усного викладу навчального матеріалу. Наочні методи навчання. Практичні методи навчання. Самостійна робота учнів.

Тема 9. Навчальні технології

Інтерактивні методи а прийоми навчання. Проектна діяльність як метод навчання й розвитку. Ігрова діяльність як метод навчання й розвитку. Методи формування у молодших школярів досвіду пошукової діяльності. Засоби навчання й навчальне обладнання.

Тема 10. Форми організації навчального процесу у початковій школі

З історії розвитку організаційних форм навчання в початковій школі. Поняття «сучасний урок». Класифікація уроків. Алгоритм підготовки вчителя до проведення уроку.

Тема 11. Структура уроку

Структура комбінованого уроку: базова й варіативні моделі. Дидактичні особливості уроків у 1 класі. Дидактичні особливості інтегрованих уроків. Особливості підготовки та проведення відкритого уроку. Методика проведення екскурсій.

Рекомендована література:

1. Зубцова Ю. Є. Дидактика початкової освіти : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 013 "Початкова освіта" освітньо-професійної програми "Початкова освіта". Запоріжжя : ЗНУ, 2024. 142 с.
<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/19233?locale-attribute=en>
2. Кіт Г. Г. Дидактика початкової освіти : практикум / Г. Г. Кіт, О. Б. Петрович, І. В. Карук. Вінниця : Документ Принт, 2020. 249 с.
<http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12304/3/40.pdf>
3. Павленко Ю. Г. Робочий зошит з дидактики : навч.-метод. посібн. для студ. спец.-ті 013 Початкова освіта / Ю. Г. Павленко / Полтавський нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2-ге вид. переробл. і доповн. Полтава : ПП Астроя, 2020. 50 с
<http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>
4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник для студентів пед. ф-тів. Київ : Грамота, 2012. 504 с.
5. Скоромна М. В. Методичні рекомендації щодо проведення практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Дидактика» [для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 01Освіта/Педагогіка спеціальності 013 «Початкова освіта» денної та заочної форм навчання]. Одеса : Університет Ушинського, 2020. 23 с.
<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/12896/1/Skoromna%20Marianna%20Volodymirivna%202020.pdf>

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Методика навчання української мови»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Методика навчання української мови як педагогічна наука

Тема 1. Наукові основи методики української мови та її місце серед інших наук

Предмет і завдання курсу «Методика навчання української мови у початковій школі». Зміст мовної освіти. Наукові засади методики.

Зв'язок методики навчання української мови з суміжними дисциплінами: філософією, мовознавством, педагогікою і психологією. Системний підхід до мовних явищ та відтворення його в методиці.

Тема 2. Теоретико-практичні питання побудови сучасного початкового курсу української мови

Основні розділи курсу, їх зумовленість змістом, завданнями вивчення української мови як навчальної дисципліни в системі занять у початкових класах.

Зміст навчання й обсяг знань і навичок учнів з української мови в 1-4 класах. Короткий огляд чинних програм і підручників з української мови та читання. Альтернативні підручники (спільні та відмінні підходи вчених до побудови підручників).

Тема 3. Моделювання та конструювання уроків української мови в початкових класах

Поетапний характер сприйняття нового. Структура уроку. Структура компетентнісного уроку. Моделювання та конструювання уроків української мови в початкових класах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Методика навчання грамоти

Тема 4. Наукові основи методики навчання грамоти

Лінгвістичні і психологічні основи методики навчання грамоти. Психофізіологічна характеристика процесів читання і письма.

Педагогічні вимоги до процесу навчання грамоти з урахуванням вікових особливостей.

Історико-критичний огляд методів навчання грамоти. Характеристика сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти.

Тема 5. Добуквений період навчання грамоти

Основні завдання добуквеного періоду.

Розвиток усного мовлення – провідний принцип роботи в добуквений період. Розвиток фонетичного слуху.

Підготовка до навчання читати.

Методика формування в учнів початкових уявлень про слово, речення, висловлювання.

Методика ознайомлення учнів з фонетичними поняттями. Методика паралельного застосування прийомів звукового аналізу й звукового синтезу.

Методика підготовки першокласників до письма.

Зміст, структура й методика уроків мови в добуквений період. Ознайомлення зі змістом, побудовою сторінки Букваря для роботи в підготовчий період.

Тема 6. Буквений період навчання грамоти

Основні завдання буквеного періоду. Два етапи букварного періоду навчання грамоти. Відбір прийомів і методів з метою ефективного засвоєння виучуваного матеріалу.

Методика пропедевтичного вивчення частин мови та елементів лексикології й синтаксису у роботі над колонками слів.

Методика опрацювання тексту та сюжетного малюнка. Розвиток мовлення у процесі засвоєння звуків української мови.

Прийоми розвитку творчих здібностей школярів у роботі за змістом сторінки Букваря.

Тема 7. Післябуквений період навчання грамоти

Основні завдання післябуквеного періоду. Удосконалення навички читання.

Робота над аудіюванням у період навчання грамоти. Загальна характеристика говоріння у період навчання грамоти. Удосконалення звуковимови учнів першого класу.

Збагачення, уточнення й активізація словникового запасу учнів. Основні прийоми тлумачення слів. Формування граматичного ладу дитячого мовлення та розвиток зв'язного мовлення (робота над реченням, діалогом і монологом).

Тема 8. Структура уроків української мови та читання в першому класі

Загальнодидактичні та методичні вимоги до уроків української мови та читання в першому класі.

Структура уроку читання в буквений період. Структура уроку письма в буквений період. Структура інтегрованого уроку української мови та читання в першому класі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Методика навчання каліграфії

Тема 9. Основи початкового оволодіння навичкою письма.

Закономірності, особливості формування та розвитку письма.

Дидактичні принципи навчання письма. Методи і прийоми навчання правильного і красивого письма.

Тема 10. Методика формування навички письма в учнів початкових класів

Завдання формування графічних навичок письма та програмні вимоги сьогодення.

Методика навчання каліграфічного письма першокласників, особливості його формування. Удосконалення навичок правильного письма в 2–4 класах. Контроль і оцінювання графічних навичок письма на основі компетентнісного підходу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Методика вивчення елементів фонетики, лексики, словотвору, граматики, орфографії.

Тема 11. Лінгвістична основа навчання молодших школярів української мови у взаємозв'язку всіх мовних рівнів

Зміст і структура курсу української мови в початковій школі. Лінгводидактичні та психолого-педагогічні принципи навчання української мови.

Принципи побудови й зміст чинних програм з української мови для 1-4 класів. Змістові лінії програми, їх суть і принципи реалізації.

Сучасні методи і прийоми вивчення мови в початковій школі. Класифікація методів навчання. Вправи як метод, що забезпечує осмислення мовних знань учнями 1-4-их класів. Види вправ з української мови для молодших школярів.

Засоби навчання мови. Дидактичний матеріал для занять з української мови та вимоги до нього. Наочність і технічні засоби навчання, їх види й методика використання. Методика складання опорних таблиць, схем.

Сучасні вимоги до уроків мови. Типи, структура і методика уроків мови в початковій школі.

Тема 12. Засвоєння елементів фонетики у тісному зв'язку з орфоепією та графікою.

Система фонетичних понять у початковому курсі української мови. Зв'язок занять з фонетики з вивченням графіки, орфографії, орфоепії, граматики, із заняттями з розвитку мовлення. Ознайомлення із засобами милозвучності української мови.

Формування у молодших школярів поняття про систему голосних та приголосних звуків української мови.

Методика формування в учнів орфоепічних навичок на основі знань з фонетики і графіки. Види вправ з фонетики, орфоепії, їх значення та методика.

Методика проведення повного і часткового звукового та звуко-буквеного аналізів у початкових класах.

Тема 13. Засвоєння елементів лексики.

Джерела збагачення словникового запасу учнів. Прийоми розкриття лексичного значення слів.

Методика роботи над синонімами, антонімами, омонімами та багатозначними словами. Види вправ та методика їх проведення.

Методика організації та проведення занять, спрямованих на закріплення й активізацію словника учнів початкових класів.

Прийоми запобігання лексичним помилкам у процесі підготовчої роботи. Методика роботи над виявленими лексичними помилками в письмовому чи усному мовленні школярів.

Тема 14. Методика вивчення граматичних понять.

Методичні основи формування граматичних понять.

Грамматичні вправи, їхнє значення у засвоєнні граматичних знань та формуванні граматичних умінь.

Значення, завдання, зміст і принципи вивчення частин мови в шкільному курсі. Зв'язок вивчення частин мови з фонетикою, лексикою, словотвором, синтаксисом, орфографією і розвитком мовлення.

Тема 15. Методика вивчення частин мови.

Вивчення частин мови на синтаксичній основі. Формування поняття про частини мови на основі їх лексичного значення, морфологічних ознак, синтаксичної ролі й особливостей словотвору. Вивчення системи відмінювання і словотвору частин мови в зв'язку з орфографією та розвитком мовлення.

Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення частин мови.

Методика часткового і повного морфологічного розбору (за частинами мови).

Тема 16. Система вивчення морфемної будови слова.

Система у вивченні морфемної будови слова; методика розкриття понять; способи визначення морфемних частин слова.

Розкриття значення морфем; уточнення й збагачення лексичного запасу учнів у процесі вивчення морфологічної будови слова. Прийоми вивчення морфемної будови слова; морфемний аналіз, розбір слів з однаковими морфемами; добір антонімів і синонімів до поданих слів; етимологічний аналіз.

Ознайомлення учнів із способами словотвору: труднощі у засвоєнні словотворчих понять; система вправ; словотворчий аналіз, методика його проведення.

Тема 17. Методика роботи над елементами синтаксису та пунктуації в початкових класах.

Методика ознайомлення з поняттями словосполучення і речення, зв'язок слів у словосполученні й реченні, типи речень.

Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення синтаксису.

Система роботи над елементами пунктуації. Поняття про пунктограму. Пунктуаційні правила, їх класифікація, методика вивчення пунктуаційних правил.

Типи пунктуаційних помилок. Причини пунктуаційних помилок, їх попередження. Методика виправлення, обліку й класифікації пунктуаційних помилок. Система роботи над пунктуаційними помилками.

Методика синтаксичного і пунктуаційного розборів у початковій школі.

Тема 18. Методика вивчення орфографічного матеріалу.

Природа орфографічних навичок та психологічні основи їх формування. Умови формування орфографічної навички.

Основні принципи навчання орфографії. Поняття про орфограму. Класифікація орфограм. Залежність навчання орфографії од принципів українського правопису, характеру орфограм, етапів навчання, діалектних особливостей мовлення учнів. Методика вивчення орфографічних правил.

Тема 19. Лінгводидактичне спрямування уроку на вивчення орфографічного матеріалу.

Методика вивчення орфографічних правил. Основні прийоми навчання орфографії. Види орфографічних вправ, методика їх проведення: орфографічний розбір, різні види списування, диктанти, запис вивченого напам'ять, робота з орфографічним словником, творчі вправи та ін.

Труднощі у вивченні орфографії, шляхи їх подолання. Система роботи над орфографічними помилками. Методика виправлення, обліку й класифікації помилок. Норми й критерії оцінювання орфографічних навичок учнів. Аналіз орфографічних помилок. Причини виникнення орфографічних помилок, способи їх запобігання.

Ведення учнівських зошитів, вимоги до оформлення письмових робіт з мови. Критерії та норми навчальних досягнень учнів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. Методика розвитку мовлення учнів початкових класів.

Тема 20. Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів. Методи розвитку мовлення

Основні принципи методики розвитку мовлення. Основні напрями роботи з розвитку мовлення.

Основні методи і прийоми формування в учнів уявлення про мову і мовлення. Способи і прийоми навчання зв'язним висловлюванням.

Види робіт з розвитку зв'язного мовлення.

Аудіювання, читання. Основні форми роботи, методика проведення.

Робота над продуктивними видами мовленнєвої діяльності. Основні методи і прийоми формування в учнів уявлення про мову і мовлення. Говоріння. Діалогічне мовлення.

Тема 21. Текст, його структура. Побудова текстів, їх аналіз, редагування.

Методика формування в учнів уявлення про текст. Ознайомлення з типами текстів. Тема тексту, його основна думка, заголовок; будова тексту, абзац.

Робота над творами різних видів і стилів (твори-розповіді, твори-описи, твори-роздуми, есе).

Методика формування в молодших школярів елементарних уявлень про стилі мовлення. Ділові папери у початкових класах.

Конструювання зв'язних текстів різних типів і стилів мовлення.

Тема 22. Основні напрями роботи з розвитку мовлення.

Удосконалення в учнів початкових класів основних видів мовленнєвої діяльності. Методи розвитку мовлення.

Вправи на удосконалення звуковимови. Послідовність роботи по вдосконаленню дикції.

Прийоми роботи над значенням нового слова. Система словникової роботи з учнями початкових класів.

Вправи із словосполученнями, які спрямовані на розвиток мовлення учнів.

Вправи з реченням творчого характеру.

Тема 23. Завдання і методика розвитку монологічного мовлення. Усний та письмовий переказ.

Види робіт з розвитку зв'язного писемного мовлення, їх значення.

Переказ – одна із складових частин системи розвитку мовлення молодших школярів. Класифікація переказів. Методика поетапної підготовки до усного та писемного переказу творів. Норми оцінювання переказів навчального характеру.

Тема 24. Твори, їх класифікація і методика проведення в початковій школі.

Твір – складова частина системи розвитку мовлення. Класифікація творів за різними основами. Методика підготовки учнів до написання твору.

Типи помилок в учнівських творах та шляхи їх подолання. Методика аналізу і перевірки учнівських творів.

Рекомендована література:

1. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі. Методичний посібник. Київ : Освіта, 2006. 268 с.
2. Вашуленко М., Вашуленко О. Про роботу за Букварем нового видання. *Початкова школа*. 2018. № 8. С. 16–21.
3. Вашуленко М., Собко В. Підготовка майбутніх учителів до формування мовно-мовленнєвої компетентності школярів. *Початкова школа*. 2011. № 6. С. 27–31.
4. Державний стандарт початкової освіти. [Електронний ресурс]. <http://nus.org.ua/news/uryadopublikuvav-novyj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvitydokument/> (дата звернення: 01.02.2019).
5. Захарійчук М. Реалізація завдань Нової української школи на основі навчального змісту Букваря (авт. М. Захарійчук). *Початкова школа*. 2018. № 8. С. 26–29.
6. Зимульдінова А., Гіряк С. Мова й мовлення школярів. Наукові засади. *Початкова школа*. 2012. № 11. С. 10–13.
7. Кодлюк Я.П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті. Київ : Наш час, 2006. 368 с.
8. Концепція Нової української школи. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrain_ska-shkola-compressed.pdf

9. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ За наук. ред. М.С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2010. 364 с.
10. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в перших класах закладів загальної середньої освіти у 2018/2019 навчальному році. *Початкова школа*. 2018. № 6. С. 11–16.
11. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>. — 40 с.
12. Петрусенко Н. Частина мови. Повторення вивченого про іменник [Текст]: укр. мова: [конспект уроку для 4-го класу]. *Початкова освіта*. 2009. № 39. С. 18–19.
13. Пишняк Н. Спостереження за роллю службових слів у реченні [Текст]: укр. мова. 2-й клас. *Початкова освіта*. 2009. № 47. С. 12–13.
14. Пономарьова К. Пріоритети в навчанні грамоти першокласників НУШ. *Початкова школа*. 2018. № 8. С. 21–26.
15. Типова освітня програма для учнів 1-2 кл. 3-4 кл. <http://osvita.ua/school/program/program-1-4/60407/> (дата звернення: 01.02.2019).

**Зміст навчального матеріалу з дисципліни
«Методика навчання математичної освітньої галузі»**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Загальні питання методики початкового навчання математики. Методика навчання нумерації цілих невід'ємних чисел за концентрами та арифметичних дій над ними.

Тема 1. Математика як наука та як навчальний предмет в початковій школі. Організація навчання математики в новій українській школі. Сучасні навчальні технології у змісті математичної освіти.

Зміст початкового курсу математики. Модернізація початкового курсу математики в умовах варіативної організації навчально-виховного процесу початкової школи. Засоби навчання математики. Особливості моделювання уроку математики в початковій школі. Особистісно-орієнтований, компетентнісний і технологічний підходи в навчанні початкового курсу математики, в т. ч. дітей з особливими освітніми потребами.

Тема 2. Методика вивчення властивостей предметів, чисел першого десятка та дій з ними.

Аналіз змісту і порядку вивчення завдань підготовчого (до числового) періоду. Особливості вивчення чисел першого десятку за чинними підручниками. Дидактичні ігри на уроках математики під час вивчення теми. Наочність та методика її використання на уроках математики. Методика навчання додавання і віднімання одноцифрових чисел.

Тема 3. Методика ознайомлення з числами в межах 100 і арифметичними діями двох ступенів з ними.

Особливості змісту вивчення нумерації чисел в межах 100 за чинними підручниками. Нумерація чисел 11 – 20; нумерація чисел 21 – 100. Методика вивчення дій другого ступеня, складання таблиць та їх способи заучування. Наочність та методика її використання на уроках математики. Методика навчання додавання і віднімання двоцифрових чисел.

Тема 4. Методика вивчення натуральних чисел в межах тисячі та арифметичних дій з цими числами.

Особливості змісту вивчення нумерації чисел в межах 1000 за чинними підручниками. Етапи вивчення арифметичних дій першого і другого ступеня, усні і письмові випадки.

Тема 5. Методика вивчення натуральних чисел в межах мільйону та арифметичних дій з цими числами. Десяткова система числення.

Особливості змісту вивчення нумерації багатоцифрових чисел за чинними підручниками. Етапи вивчення арифметичних дій першого і другого ступеня, усні і письмові випадки. Узагальнення арифметичного матеріалу. Наступність у вивчення арифметичного матеріалу. Особливості десяткової системи числення.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Методика навчання учнів початкових класів розв'язування сюжетних задач. Формування вмінь розв'язувати задачі.

Тема 6. Загальні питання методики навчання розв'язування задач. Методична система навчання розв'язування задач С. О. Скворцової. Методика формування умінь розв'язування простих сюжетних задач різних видів.

Роль і місце сюжетних задач у початковому курсі математики. Функції текстових задач. Складові процесу розв'язування задач. Формування навичок розв'язувати прості задачі різних видів. Наочність та методика її використання під час вивчення теми.

Тема 7. Операційний склад загального уміння розв'язування задач. Методика формування умінь розв'язування складених сюжетних задач. Типові задачі. Задачі на рух.

Розвиток уявлень учнів про складену задачу і процес її розв'язування. Формування умінь розв'язувати складені задачі пов'язані з пропорційними величинами. Особливості процесу розв'язування задач на рух. Наочність та методика її використання під час вивчення теми.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Методика вивчення величин. Пропедевтика геометрії в курсі математики початкових класів. Пропедевтика алгебри в початковій школі. Ознайомлення з дробами. Робота з даними.

Тема 8. Поняття величини та її вимірювання. Основні величини в курсі математики початкової школи та методика їх вивчення.

Методика розкриття поняття скалярних величин та векторної величини. Історичні відомості про величини та способи їх вимірювання. Етапи вивчення довжини, маси, місткості, часу та площі. Ознайомлення з вимірювальними інструментами. Арифметичні дії з іменованими числами. Особливості використання наочності під час вивчення теми.

Тема 9. Методика ознайомлення учнів з дробами в початкових класах.

Методика вивчення частин. Методика вивчення дробів. Розв'язування задач з дробами. Наочність та методика її використання під час вивчення теми.

Тема 10. Пропедевтика геометрії та алгебри в початкових класах. Робота з даними.

Розвиток просторових уявлень учнів початкових класів. Формування уявлень про лінії, відрізки, кути, многокутники, коло. Периметр многокутника.

Методика формування умінь розв'язувати числові вирази, вирази із змінною, рівняння. Формування уявлень учнів про функціональну залежність.

Методика формування понять про графіки, лінійні діаграми, схеми. Вчити їх будувати та читати. Формування вмінь виділяти і впорядкувати дані за певною ознакою.

Рекомендована література:

Основна

1. Коваль Л. В., Скворцова С. О. Методика навчання математики: теорія і практика: підручник. Харків: ЧП «Принт-Лідер», 2018. 414 с.

2. Ляшова Н. М., Чайченко В. Ф. Елементи алгебри в початковій школі : Навчально-методичний посібник для підготовки здобувачів ступеня вищої освіти 013 Початкова освіта. Слов'янськ, 2021. 120 с.

3. Ляшова Н. М., Чайченко В. Ф. Вивчення дробів у початкових класах : навчально-методичний посібник для підготовки здобувачів ступеня вищої освіти 013 Початкова освіта. Слов'янськ, 2024. 76 с.

4. Скворцова С., Онопрієнко О. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 352 с.

5. Скворцова С. О., Онопрієнко О.В. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 320 с.

Допоміжна

1. Болгова О. Зв'язки в задачі досягнемо за допомогою граф-схеми. *Учитель початкової школи*. 2017. № 1. С. 33 – 35.

2. Будна Н. О. Збірник задач і тестових завдань із математики : 2 кл. Вид.4-те, змін. та доп. Київ: Ранок, 2018.

3. Гісь О., Філяк І. Математика: підруч. для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Харків: «Ранок», 2020.

4. Коваль Л., Бельчєва Н. Математичне мовлення педагога – взірець для учнів. *Учитель початкової школи*. 2017. № 4. С. 9–13.

5. Козак М., Корчєвська О. Математика: підруч. для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Тернопіль : Підручники і посібники. 2020.

6. Листопад Н. Математика: підруч. для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Київ: УОВЦ «Оріон», 2020.

7. Скворцова С. О. Математика: підруч. для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Харків: «Ранок», 2020.

8. Скворцова С., Онопрієнко О., Брицкан Т. Особливості навчання математики в початковій школі дітей цифрового покоління. *Проблеми сучасного підручника*. Випуск 25. 2020. С.160–181.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни

«Методика навчання іноземної мови»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи методики навчання англійської мови здобувачів початкової освіти.

Тема 1. Сучасні підходи, принципи та цілі навчання англійської мови в початковій школі.

Цілі і зміст навчання англійської мови в початковій школі. Рекомендовані підходи (комунікативний, диференційований, інтегрований тощо), принципи і форми організації освітнього процесу під час навчання англійської мови здобувачів початкової освіти. Тематика ситуативного спілкування та лексичний діапазон, мовленнєві функції, мовний інвентар. Методика формування іншомовної лінгвосціокультурної компетентності. Особливості іншомовного міжкультурного спілкування. Цілі, етапи, засоби формування лінгвосціокультурної компетентності в учнів початкової школи.

Тема 2. Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності.

Іншомовна комунікативна компетентність і її складові. Вправи і завдання для формування іншомовної комунікативної компетентності. Типологія вправ і вимоги до них. Система вправ для формування іншомовної комунікативної компетентності. Методика формування іншомовних компетентностей: фонетичної, лексичної, граматичної, в монологічному та діалогічному мовленні, в читанні, в письмі.

Тема 3. Вікові, когнітивні та соціальні особливості здобувачів початкової освіти.

Психофізіологічний розвиток учнів у період молодшого шкільного віку. Формування пізнавальних процесів: увага, пам'ять, сприймання, уява; розвиток мислення. Становлення навчальної мотивації. Створення сприятливого емоційного і соціального середовища на уроці англійської мови. Психолінгвістичні закономірності формування іншомовних навичок і розвитку умінь. Методика формування навчально-стратегічної компетентності здобувачів початкової освіти.

Змістовий модуль 2. Технології, методи і прийоми навчання англійської мови в початковій школі.

Тема 4. Методи і прийоми навчання англійської мови.

Історичний розвиток методів навчання англійської мови. Класифікація методів і прийомів навчання англійської мови. Свідомі методи. Прямі методи. Усний метод Гарольда Пальмера. Аудіолінгвальний метод. Аудіовізуальний метод. Комбіновані методи. Метод навчання читання Майкла Уеста. Комунікативно-ігровий метод навчання. Інтенсивні методи.

Тема 5. Технології навчання англійської мови.

Загальна характеристика сучасних технологій навчання англійської мови. Технології програмованого навчання. Технології інтенсивного навчання. Драматико-педагогічні технології. "Мовчазні" технології. Технологія повної фізичної реакції. "Тандем-технологія". Інтерактивні технології. Технологія проєктного навчання. Ігрові технології. Технологія «Мовний портфель». Технологія «Модифікована казка». Технологія використання музики в навчанні англійської мови. Роль та місце інформаційних технологій у процесі навчання англійської мови.

Тема 6. Навчання аудіювання, говоріння, читання та письма.

Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. Цілі, етапи, засоби, вправи для формування іншомовної компетентності в аудіюванні учнів початкової школи. Методика формування іншомовної компетентності в говорінні. Цілі, етапи, засоби, вправи для формування іншомовної компетентності в говорінні здобувачів початкової освіти. Методика формування іншомовної компетентності в техніці письма. Цілі, етапи, засоби, вправи для формування компетентності в техніці письма учнів початкової школи. Методика формування іншомовної компетентності в техніці читання. Цілі, етапи, засоби, вправи для формування іншомовної компетентності в техніці читання здобувачів початкової освіти.

Змістовий модуль 3. Організація освітнього процесу і реалізація контролю знань на уроках з англійської мови.

Тема 7. Планування та моделювання уроків англійської мови.

Вимоги до уроку англійської мови. Планування навчального процесу з англійської мови. Організаційні форми навчання англійської мови. Аналіз уроку англійської мови в початкових класах. Індивідуалізація процесу формування іншомовної комунікативної компетентності здобувача початкової освіти. Самостійна та автономна робота учнів у навчанні англійської мови. Принципи і форми організації позакласної роботи з англійської мови.

Тема 8. Створення навчальних матеріалів і робота з підручником.

Принципи укладання навчальних матеріалів: відповідність програмним вимогам, віковим особливостям учнів початкових класів, навчальним цілям. Типи навчальних матеріалів: друковані, електронні, аудіовізуальні. Основні елементи підручника. Допоміжні матеріали в підручниках. Методика використання підручника на уроці англійської мови. Організація роботи з різними типами завдань у підручнику. Інтеграція матеріалів підручника із сучасними цифровими ресурсами. Критерії відбору та оцінювання навчальних матеріалів. Створення авторських навчальних матеріалів із використанням інтерактивних і мультимедійних завдань завдяки е-ресурсам (Canva, Quizlet, Storywizzard, LearningApps, Wordwall, Liveworksheets тощо).

Тема 9. Контроль, оцінювання знань, навичок та вмінь здобувачів початкової освіти.

Контроль, його функції та мета, якості, види і форми контролю. Контроль рівня сформованості компетентностей: фонетичної, лексичної, граматичної, компетентності в письмі та читанні, в монологічному та діалогічному мовленні, в аудіюванні, в техніці читання, в техніці письма.

Рекомендована література:

Основна

1. Бабенко Т. В. Методика навчання англійської мови в початковій школі : навчальний посібник. М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка / 2-е вид. Київ : Арістей, 2006. 220 с.
2. Бігич О. Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи : навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2006. 200 с.
3. Кміть О. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі : конспект лекцій для студ. спеціальності 013 Початкова освіта. Чернігів : ЧНПУ, 2017. 117 с.
4. Костікова І. І. Навчання іноземних мов молодших школярів: варіативність організаційних форм : монографія / І. І. Костікова, О. С. Казачінер. Харків : вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. 228 с.
5. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
6. Методика навчання англійської мови у початковій школі : лекційний курс з практикумом для студентів спеціальності 013 Початкова освіта / укл.: Л. М. Байдюк. Умань, 2020. 168 с.
7. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі : навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2005. 208 с.

Допоміжна

1. Казачінер О. С. Здоров'язберігаючі технології на уроках у початковій школі : посібник. Харків : ВГ «Основа», 2011. 112 с.
2. Казачінер О. С. Підвищення якості уроку англійської мови. Початкова школа : посібник. Харків : ВГ «Основа», 2013. 96 с.
3. Казачінер О. С. Позакласна робота з англійської мови в початковій школі. Харків : Основа, 2010. 128 с.
4. Методика викладання іноземної мови в початковій школі : наук.-допом. бібліогр. покажч. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. Луцьк, 2019. 20 с.
5. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
6. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці) : навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2008. 285 с.
7. Практикум з методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах : англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова : навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за редакцією Ніколаєвої С. Ю. Київ : Ленвіт, 2016. 402 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Методика навчання природничої освітньої галузі»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Методологічні основи, методи, прийоми та форми організації процесу навчання природничої освітньої галузі у початкових класах

Тема 1. Методика формування і розвиток природничих понять. Методика формування умінь та навичок у процесі навчання природознавства. Методи організації процесу навчання у вивчення галузі природознавства.

Мета, предмет, завдання і зміст методики навчання природознавства в початкових класах. Модернізація початкового курсу природознавства в умовах варіативної організації навчально-виховного процесу початкової школи. Характеристика природничих понять. Методика формування та розвиток природничих понять. Етапи формування понятійного апарату молодшого школяра. Формування умінь аналізувати об'єкти природи, виділяти істотні ознаки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки у природі, формулювати пізнавальні запитання, доводити судження.

Тема 2. Урок – основна форма організації процесу навчання. Типи і структура уроків природничої освітньої галузі.

Типи і структура уроків природознавства. Функції етапів уроку. Загальні вимоги до уроку природознавства, його макро- і мікроструктура. Типи уроків: комбінований, предметний урок, урок-екскурсія. Особливості моделювання уроків природничої освітньої галузі в початковій школі.

Тема 3. Матеріальна база природничої освітньої галузі в початковій школі. Засоби наочності, що використовуються в процесі навчання природничої освітньої галузі та методика їх використання на уроці.

Куток живої природи, його організація та обладнання. Краєзнавчий куточок. Дидактичні вимоги до його змісту, оформлення та використання в процесі вивчення природничої освітньої галузі.

Навчально-дослідна ділянка. Особливості планування території ділянки Географічний майданчик. Обладнання майданчика для початкових класів.

Освітні, розвивальні і виховні цілі, зміст, методи і форми організації діяльності (індивідуальна, групова, парами, фронтальна) молодших школярів у куточку живої природи, на географічному майданчику, на навчально-дослідній ділянці у процесі уроків, позаурочної та позакласної роботи.

Класифікація засобів наочності з природничої освітньої галузі для початкової школи, їх характеристика і методика використання на уроці. Загальні вимоги до засобів наочності, що використовуються на уроках природничої освітньої галузі.

Тема 4. Методи навчання природничої освітньої галузі.

Вибір методів і прийомів та їх конструювання. Класифікація методів навчання природознавства. Інформаційно-рецептивний метод навчання, спонукально-репродуктивний метод навчання. Методи проблемного навчання. Критерії вибору навчального матеріалу. Застосування методу розповіді на етапі засвоєння нових знань, умінь і навичок. Застосування методу бесіди на уроках природознавства.

Тема 5. Практичні роботи на уроках природничої освітньої галузі.

Аналіз спостереження як практичного методу навчання. Практичні роботи на етапі застосування та засвоєння знань, умінь і навичок. Аналіз щоденників спостереження за природою та їх практичне значення.

Тема 6. Методика використання методу дослідів на предметному уроці.

Суть дослідів, методика використання дослідів. Аналіз критеріїв вибору дослідів. Структура дослідів. Види дослідів за рівнем пізнавальної самостійності учнів. Види дослідів за тривалістю виконання. Сутнісно-структурний аналіз дослідницьких умінь. Дослідницька діяльність молодших школярів як творчість та основа формування дослідницьких умінь.

Тема 7. Екскурсія як особлива форма освітньої діяльності учнів початкових класів

Роль екскурсії в освітньо-пізнавальній діяльності молодших школярів. Основна дидактична мета, завдання та функції екскурсії. Урок-екскурсія, його значення в процесі навчання природознавчої освітньої галузі. Загальні вимоги до методики підготовки і проведення уроку-екскурсії. Класифікація уроків-екскурсій. Макроструктура кожного виду уроку-екскурсії. Форми і методи формування екологічної культури молодших школярів.

Тема 8. Організація проєктної діяльності молодших школярів на заняттях природничої освітньої галузі.

Теоретичні засади та особливості організації проєктної діяльності в початковій школі. Класифікація та структура навчальних проєктів. Основні етапи проєктної діяльності. Лепбук як сучасний спосіб організації навчальної діяльності учнів початкової школи. молодших школярів.

Тема 9. Екологізація змісту природничої освітньої галузі.

Формування у молодших школярів екологічної компетентності. Реалізація екологічної освіти в змісті курсу природознавства.

Тема 10. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів в природничій освітній галузі.

Методи контролю та їх класифікація. Основні етапи організації формувального оцінювання результатів навчання молодших школярів у природничій освітній галузі. Розвиток самооцінювання як основна мета формувального оцінювання в НУШ. Інструменти формувального оцінювання на уроках. Особливості безбального оцінювання учнів з природознавства. Особливості оцінювання фенологічних спостережень та проєктних робіт учнів.

Рекомендована література:

Основна

1. Будна Н. О. Я досліджую світ: підручник інтегрованого курсу для 1 кл. закладів загальної середньої освіти у 2 ч. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2018. 96 с.
2. Бібік Н. Я досліджую світ. 1 клас : метод. посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 48 с.
3. Васютіна Т. М., Сасенко Ю. О. Методика організації роботи учнів 1-го класу з картографічними посібниками в процесі вивчення курсу «Я досліджую світ». *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. [редактори-упорядники: М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 36. Том 1. С. 239–244. URL: http://www.aphnjournal.in.ua/archive/36_2021/part_1/40.pdf
4. Вікторенко І. Л., Федь І. Є. Обґрунтування методичної системи навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» учнів початкової школи. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. Слов'янськ : ДДПУ, 2021. С. 32–37.
5. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 256 с.
6. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 240 с.

Допоміжна

1. Васютіна Т. Дидактичні можливості музейної педагогіки та віртуальних екскурсій у навчанні молодших школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський*

збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Випуск № 29, 2020. URL: http://www.aphnjournal.in.ua/archive/29_2020/part_1/35.pdf

2. Вікторенко І., Федь І. Формування громадянської компетентності майбутнього вчителя в процесі професійної підготовки (на прикладі методики навчання ІК «ЯДС»). *Демократія та освіта: викладання та навчання демократії в початковій школі та педагогічній освіті* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Слов'янськ, 21 квітня. 2021р. Слов'янськ : ДДПУ, 2021. С. 32–34.

3. Крамаренко А. Методика навчання природничої, громадянської та історичної освітніх галузей у початковій школі : навчальний посібник для студ. вищ. пед. навч. закладів ОПП «Початкова освіта». Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. 420 с.

4. Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. URL: <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1-2-08-%D1%96.pdf>

5. Федь І., Вікторенко І. Здоров'язберігаючі технології у структурі професійної підготовки майбутнього фахівця початкової освіти (на прикладі методики навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»). *Інноваційна педагогіка : наук. журнал*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 38. С. 197–200.

6. Yacoubian H. A. Students' Views of Nature of Science A Long-term Study. *Science & Education*. 2021. P. 381–408. DOI: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000606341800001>

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні аспекти громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 1. Теоретичні основи методики викладання громадянської та історичної освіти, її загальноосвітні та виховні завдання. Предмет і завдання методики навчання громадянської та історичної освіти. Мета громадянської та історичної освітньої галузі. Змістові лінії громадянської та історичної освітньої галузі. Зв'язок методики навчання громадянської та історичної освіти з іншими предметами. Головні завдання громадянської та історичної освіти у початковій школі. Громадянська та історична освітня галузь у змісті типових освітніх програм початкової школи. Громадянська та історична освіта в контексті Державного стандарту початкової освіти.

Тема 2. Методологічні основи навчання громадянської та історичної освіти. Формула нової української школи (9 компонентів). Компоненти Концепції «Нова українська школа». Мета початкової освіти. Чинники якісної початкової освіти. Цикли початкової освіти. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. Мета та завдання громадянської та історичної освіти відповідно до Державного стандарту початкової освіти. Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з урахуванням компетентнісного підходу до навчання. Громадянська і історична освіта в Концепції Нової української школи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Основні методичні засади формування громадянської та історичної освіти в молодших школярів

Тема 3. Теоретико-дидактичні засади організації навчання, навчальної діяльності у контексті реалізації завдань громадянської та історичної освітньої галузі. Проблемне навчання в ході вивчення громадянської та історичної освітньої галузі. Проблемне навчання. Головні умови успішності проблемного навчання. Головні психолого-педагогічна цілі проблемного навчання. Форми проблемного навчання. Принципи проблемного

навчання. Інтегроване навчання в процесі вивчення громадянської та історичної освітньої галузі. Ознаки інтегрованого уроку. Підготовка вчителя до інтегрованого уроку. Особливості організації та проведення інтегрованих занять в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі.

Тема 4. Технології навчання громадянської та історичної освітньої галузі. Особистісно-орієнтована технологія навчання. Технологія групової навчальної діяльності школярів. Технологія розвивального навчання. Технологія формування творчої особистості. Технологія навчання як дослідження. Класифікація методів навчання громадянської та історичної освіти.

Тема 5. Методика формування громадянської та історичної компетентностей у структурі навчання змістових ліній. Розуміння самоідентифікації елементарної інформації про людину, як унікальну у Всесвіті істоту, яка творить себе як особистість, формує свій характер і розвиває цінні якості у процесі пізнавальної і трудової діяльності, компетентності у структурі навчання змістових ліній:

1. «Я – Людина» / «Людина».
2. «Людина серед людей» / «Я серед людей».
3. «Моя культурна спадщина»
4. «Моя шкільна та місцева громади»
5. «Людина в суспільстві» / «Ми – громадяни України. Ми – європейці».

Рекомендована література:

Основна

1. Бібік Н.М. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
2. Грик М. А. Щодо співвідношення категорій "громадянське суспільство" та Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження громадянського суспільства [Текст]. Київ : Істина, 2007. 240с.
3. Закон України «Про громадські об'єднання». Відомості Верховної Ради України. 2013. №1.
4. Застосування інтерактивних технологій у навчанні молодших школярів: Методичний посібник для вчителів початкової школи. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2019. 304 с.
5. Іонова О. М. Підготовка майбутніх учителів до застосування інтегрованих форм організації навчального процесу в початковій школі [Текст] : [монографія] / О. М. Іонова, Н. М. Сінопальнікова; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т педагогіки та психології. Харків : Щедра садиба плюс, 2014. 263 с.
6. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Офіційний вісник України. 2010. № 72/1. Ст. 2598.
7. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Освіта України. № 8. 2017. С. 12-16.
8. Луцан Н. І. «Людина і світ» в інноваційних педагогічних технологіях: навч. посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2018. 184 с.
9. Людина і світ: Підруч. / Гол. ред. проф. Л.В. Губерський. К.: Знання, 2021. 350 с.
10. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник /М.В.Михайліченко, Я.М. Рудик К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.

Додаткова література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. К., 2018. 123 с.
2. Крамаренко А.М. Методика викладання освітньої галузі „ЯДС”: навч. посіб. Донецьк : вид-во "Ноулідж", 2020. 394 с.

3. Крамаренко А.М. Методика навчання освітніх галузей «Природознавство» та «Суспільствознавство» : навч. посіб. Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2017. 394 с.
4. Кукалець М.В. Методика викладання природознавства у початковій школі: Навч. Посібник. Львів: «Новий Світ-2000», 2016. 223 с.
5. Ліннік О. О. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ». К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. 248 с.
6. Міжнародний пакт про громадянські права: позиція держави та погляд громадянського суспільства. Київ: Істина, 2017. 240 с.
7. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології: навч. посібник. К., 2017. С. 9–14.
8. Освітні технології: навч.- метод. посібник / За заг. ред. О. М. Пехоти. К., 2019. С. 17–18.
9. Права людини (автори: Ремех Т. О., Пометун О. І.) (збірник навчальних програм для учнів 1–9 класів основної школи та 10–11-х класів суспільно-гуманітарного напрямку старшої школи. Частина III. Київ. 2010.
10. Стребна О. В. Методологічні аспекти викладання навчального предмета «Я у світі». Педагогічний альманах. 2016. Випуск 16. С. 65-69.
11. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 класи. К.: ТД «Освіта-центр», 2018. 240 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Методика навчання технологічної освітньої галузі»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи методики навчання технологічної освітньої галузі. Специфіка методів технологічної освітньої галузі.

Тема 1. Методика навчання технологічної освітньої галузі як педагогічна наука і навчальний предмет.

Зміст технологічної освітньої галузі в початкових класах відповідно до Державного стандарту загальної початкової освіти, освітньої галузі «Технологія». Сучасні концепції трудового навчання учнів початкових класів. Порівняльний аналіз типових освітніх програм з технологічної освітньої галузі (1-4 класи).

Тема 2. Методи, прийоми та засоби навчання технологічної освітньої галузі.

Методи словесного повідомлення та закріплення технічних відомостей (пояснення, розповідь, бесіда). Методи активізації пізнавальної діяльності учнів. Методи демонстрації, класифікація та характеристика. Демонстрація предметів, що вивчаються. Демонстрація натуральних та умовних зображень (плакатів, рисунків на дошці, креслень, технічних карт тощо.) Демонстрація прийомів роботи та вимоги до неї.

Тема 3. Практичні методи навчання технологічної освітньої галузі.

Дидактичні основи формування трудових вмінь та навичок. Вступний інструктаж, його види, методи проведення. Навчання учнів плануванню праці та здійсненню самоконтролю. Поточний інструктаж та методика його проведення. Розвиток самоконтролю учнів у процесі виконання ними роботи. Підведення підсумків роботи та заключний інструктаж. Перевірка та оцінка знань, вмінь та навичок. Вимоги до оцінки знань, вмінь та навичок. Облік знань та вмінь учнів. Самоконтроль учнів.

Тема 4. Сучасний урок технологічної освітньої галузі в початковій школі.

Типи уроків. Структура уроків. Планування занять. Форми організації праці учнів на уроках трудового навчання (фронтальна, ланкова, індивідуальна, з розподілом праці, поточна). Підбір виробів для виготовлення. Підготовка та проведення занять з трудового навчання. Проведення уроків (тема, мета уроку, організація роботи учнів, розвиток їх самостійності тощо).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Методика технологічної освітньої галузі.

Тема 5. Lego-конструювання. Шість цеглин. Гра по-новому, навчання по-іншому.

Поняття про Lego-конструювання. Конструювання як діяльність, що має моделюючий характер. Засоби Lego-конструктора. Оволодіння загальними способами дій у різних видах діяльності, зокрема на розвиток і вдосконалення зорово-моторної координації. Навчальні посібники «Шість цеглин», «Гра по-новому, навчання по-іншому».

Тема 6. Вступ. Технологія роботи з папером і картоном.

Види паперу і картону, їх властивості, застосування. Поняття про папір та його види. Методи і прийоми навчання учнів початкових класів роботи з папером і картоном. Застосування шаблона, штампа, трафарету при обробці паперу і картону.

Орігамі. Елементи графічної грамоти в початковій школі. Перегинання, складання паперу і картону. Згинання товстого паперу і тонкого картону під кутом з продавлюванням ліній згину. Згинання товстого картону з надрізом по лінії згину. Особливості згинання паперу і картону при утворенні циліндричних і конічних форм.

Поняття про квілінг, як особлива техніка скручування паперових смужок і формування з окремих елементів цілих картин, як плоских, так і об'ємних. Основні поняття теми: композиція, букет, абстракція, фігурка, інтер'єрні написи.

Тема 7. Технологія роботи з тканиною та волокнистими матеріалами.

Поняття про технології роботи з тканиною і волокнистими матеріалами. Їх класифікація. Текстильні матеріали. Колекція видів тканин. Технологічні властивості різних тканин. Художнє прикрашання (оздоблення) виробів з тканини. Види оздоблення: аплікація, вишивання, мереживо. Способи закріплення деталей на основі при виконанні аплікаційних робіт. Особливості тканини в поздовжньому і поперечному напрямках. Розміщення і закріплення викрійок на тканині з урахуванням напрямку ниток. Розмічання тканини під лінійку і лекало. Розкрій тканини за викрійкою.

Тема 8. Конструювання виробів з природних матеріалів.

Ознайомлення з особливостями природних матеріалів, їх застосуванням; різновидами природних матеріалів; особливостями збору та висушування; умовами зберігання; інструментами, які використовують при створенні виробів (шило, ніж, голка, пензлик, кусачки), правилами техніки безпеки під час роботи; технологічними особливостями створення різних видів композицій; ознайомлення з традиційними народними видами декоративно-ужиткового мистецтва (народна іграшка, вироби з соломки); ознайомлення з творчістю відомих народних майстрів, які працюють з соломкою, в галузі народної іграшки та народного костюму; ознайомлення з мистецтвом створення виробів із природних матеріалів в країнах світу; оволодіння навичками та уміннями виготовлення різних видів традиційних і нетрадиційних виробів із природних матеріалів.

Тема 9. Конструювання виробів з пластичних матеріалів у початковій школі. Пап'є-маше.

Види пластичних матеріалів. Матеріали та обладнання для ліплення на уроках трудового навчання: технічної та художньої праці в початковій школі. Особливості обробки пластичних матеріалів та методика конструювання виробів. Методика навчання учнів виготовленню виробів технікою пап'є-маше.

Тема 10. Конструювання виробів із різних матеріалів у початковій школі.

Властивості різних матеріалів. Властивості дроту, м'яких металів. Основні операції та інструменти при роботі з дротом та металами. Чеканка. Технічне моделювання. Виготовлення діючих моделей. Робота з конструктором.

Робота з деревиною. Властивості деревини. Прийоми ручної обробки. Способи з'єднання деталей. Випилювання та випалювання. Виготовлення виробів з деревини.

В'язання гачком. Основні елементи в'язання. Техніка обробки країв. Макраме. Основи макраме. Техніка виконання вузлів.

Бісер, бісероплетіння. Техніка виготовлення виробів з бісеру.

Техніка безпеки при роботі з інструментами та матеріалами на уроках технологічної освітньої галузі.

Рекомендована література:

Основна

1. Гільберг Т. Г. Нова українська школа: Технологічна освіта у початковій школі : навч.-метод. посіб. для пед. працівників. Київ : Генеза, 2021. 160 с.
2. Дизайн і технології. 1 клас : навч.-метод. посіб. для вчителя / Мачача Т. С. Київ : Видавничий дім "Освіта", 2018. 64 с. <https://znayshov.com/News/Details/navchalno-metodychni-posibnyky-dlia-pedahohichnykh-pratsivnykiv/12>
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf>
4. Державний стандарт початкової освіти (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
5. Типові освітні програми для початкової школи 1-4 класів. Київ : КабМін України. 2019. [Електронний ресурс]: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

Допоміжна

1. Резніченко М., Ковальчук Т., Паніна Л., Борисюк З., Богайчук Л. Основи вжиткової творчості і методика викладання. Тернопіль : Богдан, 2017. 224 с. (не перевидавалось)
2. Федь І. Є. Особливості організації проектної діяльності учнів початкової освіти (на прикладі курсів «Технології» та «Образотворче мистецтво»). *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. праць. / [редкол. : А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2022. Вип. 82. Т. 3. С. 69–73. URL: <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/82-2022>
3. Федь І. Є. Проектна компетентність у професійному становленні майбутнього вчителя початкової школи в курсі «Технології». *Теоретичні і практичні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів*: колективна монографія. Дніпро: ДДПУ, 2022. С. 248–273. <http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/275169>
4. Федь І. Є. Дослідження стану сформованості творчих навичок здобувачів початкової освіти засобами мистецтва оригамі. «*Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*». Київ, 2022. № 5(5) 2022. С. 451–463.
5. Федь В. А., Федь І. Є., Плахотський О. В. Естетико-педагогічні особливості розвитку творчої активності здобувачів початкової освіти. «*Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)*». Київ, 2023. № 11(17) 2023. С. 1065–1076.
6. Хорунжий В. Технології. Альбом з дизайну і технологій. 1–2 класи. Київ, 2019. 56 с.
7. Хорунжий В. Альбом з дизайну і технологій. 3–4 класи. Київ, 2020. 56 с.
8. Alidjanova, M. (2021). Ways to develop creative thinking skills in primary school students. *World Bulletin of Social Sciences*, 14(1), 120–127.

«Методика навчання фізкультурної освітньої галузі»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи методики навчання фізкультурної освітньої галузі.

Тема 1. Фізична культура як частина культури суспільства й особистості.

Нормативно-державні документи про освіту і в галузі фізичного виховання. Загальні уявлення про фізичну культуру. Основні компоненти (види) фізичної культури. Основні поняття та терміни фізичної культури. Джерела виникнення і розвитку теорії фізичної культури. Теоретичні основи системи фізичного виховання учнівської молоді. Поняття про систему фізичного виховання. Мета та завдання системи фізичного виховання. Державні вимоги до системи фізичного виховання учнівської молоді.

Тема 2. Учитель фізичної культури в початковій школі.

Професіограма вчителя початкової школи. Особливості роботи вчителя з просвітницької роботи з фізичного виховання школярів молодшого шкільного віку. Загальні вимоги до боротьби з травматизмом на заняттях із фізичної культури. Особливості роботи вчителя в сільській малокомплектній школі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Методичні основи методики навчання фізкультурної освітньої галузі

Тема 3. Принципи, методи та засоби фізичного виховання.

Принципи фізичного виховання. Принцип міцності і прогресування. Форми підвищення навантаження. Методи фізичного виховання. Загальні вимоги до підбору методів. Загальні основи навчання руховим діям. Загальна характеристика рухових умінь та навичок. Закономірності формування рухових дій. Структура процесу навчання руховим діям. Засоби фізичного виховання. Фізичні вправи як основний засіб фізичного виховання: вихідні поняття. Оздоровчі сили природи. Гігієнічні фактори.

Тема 4. Поняття про фізичні якості. Основи методики розвитку швидкості, гнучкості, спритності, сили та витривалості.

Анатомо-фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку. Загальна характеристика фізичних якостей людини. Основи методики розвитку швидкості. Засоби розвитку швидкості. Методики розвитку швидкості, гнучкості, спритності, сили та витривалості.

Тема 5. Форми фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку.

Фізичне виховання дітей з ослабленим здоров'ям: завдання, зміст і форми роботи в підготовчих і спеціальних групах. Ранкова гімнастика до занять. Фізкультхвилинки і фізкультпаузи на уроках. Години здоров'я, ігри і фізичні вправи на подовжених перервах. Спортивна година у групах подовженого дня.

Тема 6. Урок фізичної культури, як основна форма фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку.

Типи уроків з фізичної культури. Структура уроку і характеристика його компонентів. Завдання уроків фізичної культури. Організація і методичні основи проведення уроку фізичної культури. Дозування фізичних навантажень на уроках фізкультури. Оцінка діяльності учнів на уроках.

Тема 7. Особливості методики використання фізичних вправ у процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Методика використання гімнастичних вправ, рухливих і спортивних ігор, легкоатлетичних вправ у процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку. Зимові види спорту та плавання в процесі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку і методика навчання.

Тема 8. Позакласна та позашкільна робота з фізичного виховання з учнями молодшого шкільного віку.

Особливості, завдання і керівництво позакласною роботою. Позакласні заняття фізичними вправами: спортивні секції, некласифікаційні змагання школярів, фізкультурно-художні свята, спортивно-художні вечори, дні здоров'я. Роль сім'ї у фізичному вихованні дітей.

Рекомендована література:

Основна

1. Лесик А. С., Коваль К. В. Використання інноваційних методів навчання в системі розвитку фізичних якостей здобувачів початкової освіти. *Перспективи та інновації науки*. № 5(39). 2024. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5\(39\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5(39))
2. Москаленко Н., Алфьоров О. Організаційно-методичні аспекти сучасного уроку фізичної культури. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2016. № 1. С. 196–200.
3. Москаленко Н., Круцевич Т., Пангелова Н. Теоретичні аспекти проблеми контролю та оцінки навчальних досягнень школярів із фізичної культури. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2021. № 2. С. 101–110.
4. Москаленко Н.В. Фізичне виховання молодших школярів: [монографія]. 3-є вид., перероб. та допов. Дніпропетровськ : Інновація, 2014. 344 с.
5. Нова українська школа: поради для вчителя ; за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
6. Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи: додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 19 серпня 2016 року №1009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1009729-16#Text>.
7. Теорія і методика фізичного виховання : основи спеціальної термінології у фізичному вихованні : навчальний посібник / А. М. Гурєєва, О. Є. Черненко, Е. Ю. Дорошенко. Запоріжжя : ЗДМУ, 2020. 78 с.
8. Теорія і методика фізичного виховання: Том 1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання / Т. Ю. Круцевич. К., 2018. 392 с.
9. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (під керівництвом О. Я. Савченко). К., 2018. 29 с.
10. Типова освітня програма початкової освіти. Цикл І (1-2 класи) (під керівництвом Р. Б. Шияна). К., 2018. 29 с.

Допоміжна

1. Москаленко Н. В., Сидорчук Т. В., Решетилова В. М., Яковенко А. В. Інновації у фізичному вихованні в закладах загальної середньої освіти. Навчальний посібник. Дніпро, 2022. 71 с.
2. Сороколіт Н. Розвиток професійних компетентностей учителів фізичної культури в умовах нової української школи. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. № 2(58), 2022, 22–28. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-02-22-28>.
3. Сороколіт Н. С., Чопик Р. В. Нормативно-програмне забезпечення фізичного виховання в умовах нової української школи. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Вип. 5К (165). 2023. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/40919>.
4. Тулайдан В. Г. Практикум з теорії і методики фізичного виховання. Львів, «Фест-Прінт». 2017. 179 с.

**Зміст навчального матеріалу з дисципліни
«Методика навчання мистецької освітньої галузі»**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Мистецька освіта: теоретико-методичні особливості та сучасні проблеми розвитку.

Тема 1. Мета та завдання курсу «Методика навчання мистецької освітньої галузі». Багатогранна структура мистецтва: музика, образотворче мистецтво, хореографія, театр, екранне мистецтво.

Мистецька освіта як об'єкт наукового дослідження та як навчальний предмет у початковій школі. Функції мистецької освіти. Мета та завдання курсу. Структурні компоненти мистецтва.

Тема 2. Професійні вимоги до навчання мистецької освітньої галузі в закладах загальної середньої освіти.

Педагогічна майстерність вчителя мистецтва. Особистісно-орієнтоване мистецьке навчання учнів як активізація різних видів пізнавальної, оцінної, творчої, спонукальної діяльності до мистецького самовираження. Мистецька домінанта дітей з особливими потребами. Професійна діяльність вчителя початкових класів в умовах інклюзивного середовища.

Тема 3. Концептуальні основи методичного забезпечення освітнього процесу з мистецької галузі в умовах НУШ.

Принципи, педагогічні умови та методи мистецького навчання учнів сучасної початкової школи. Різновиди, специфіка та структура уроків мистецтва, вимоги до їх проведення. Результативність мистецького навчання здобувачів початкової освіти. Забезпечення домінування національного мистецького виховання. Художньо-педагогічні технології та ІКТ на уроках мистецтва.

Тема 4. Загальні організаційно-методичні підходи до навчання мистецтва в контексті художньої дидактики.

Поняття про форми організації навчання мистецької галузі. Класифікація та характеристика. Пріоритетність практичних форм художньо-творчої активності учнів. Методика проведення індивідуальної, мікро-групової, групової та колективної форм навчання та особливості їх впровадження на уроках мистецтва у початкових класах. Розвиток дитячої творчості під час проведення позаурочних форм організації мистецької діяльності.

Тема 5. Реалізація домінантної змістової лінії музичного та образотворчого мистецтва.

Уроки музичного мистецтва, їх різновиди, структура, етапи, вимоги до проведення. Музичні засоби виразності. Нотна грамота. Розроблення фрагментів уроків музичного мистецтва. Адаптація і модифікація їх для молодших школярів з особливими освітніми потребами.

Уроки образотворчого мистецтва. Особливості структури уроку, поетапність подачі навчальної інформації. Сучасні техніки малювання. Адаптація їх для учнів з особливими освітніми потребами.

Тема 6. Реалізація мистецько-синтетичної змістової лінії (театр, хореографія, кіно, телебачення).

Теоретичний та практичний аспекти вивчення основ художнього слова, хореографічного та театрального мистецтва. Діалог мистецтва та сучасності. Використання арт терапії, музикотерапії, казкотерапії, пальчикового та лялькового театру, контактної імпровізації.

Особливості екранного мистецтва: кіно, телебачення, мультфільми, відео. Художні засоби вираження у кінематографі. Комп'ютерні технології. Сучасні дистанційні засоби навчання та комунікації при вивченні мистецької освітньої галузі в умовах воєнного стану.

Рекомендована література:

Основна

1. Бабій Н. Естетика сучасності на зламі тисячоліть: модерн – постмодерн – гіпермодерн – метамодерн. Культура та мистецтво в сучасному світі. Київ : 2020. Вип. 21. С. 23–33.
2. Масол Л. М. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах на засадах компетентнісного підходу» Київ : Освіта, 2019. 208 с.
3. Масол Л. М. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3-4 класах на засадах компетентнісного підходу». Київ: Генеза, 2020. 160 с.
4. Турчин Т. М. Методика навчання освітньої галузі «Мистецтво»: навч.-метод. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 281 с.
5. Типова освітня програма/ під керівництвом О.Я. Савченко. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
6. Типова освітня програма /під керівництвом Р. Б. Шияна. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli> .

Додаткова

1. Інтегрований курс «Мистецтво»: сучасні інструменти для ефективного викладення матеріалу URL:<https://vseosvita.ua/c/news/post/18672>
2. Бабій Н. Популярна культура як джерело ідей в урбаністичних просторах Західної України під час пандемії. Культура та мистецтво в сучасному світі. Київ : 2021. Вип. 22. С.129–144.
3. Йоганнес Іттен. Елементи образотворчого мистецтва. Навчальне видання щоденника. Вид-во ArtHuss, 2023, 170 с.
4. Калініченко О., Аристова Л., Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 3 класу закладів ЗСО. Київ : ВД «Освіта». 2020. 128 с.
5. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей. Навчальний посібник. Вид-во Кондор, 2023. 200 с.
6. Масол Л., Гайдамака О., Колотило О. Мистецтво : Електронний підручник. 1 кл. Київ: Генеза, Брістар, 2018. URL: https://bristarstudio.com/uk/books/book_arts_uk
7. Масол Л., Гайдамака О., Колотило О. Мистецтво : Електронний підручник. 2 кл. Київ: Генеза, Брістар, 2019. URL: https://bristarstudio.com/uk/books/book_arts_uk
8. Никифоров А. М., Гулей О. В. Декоративне мистецтво. Навчально-методичний посібник. Вид-во Олді+. 2021. 364 с.

Зміст навчального матеріалу з дисципліни

«Методика навчання соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Тема 1. Структурні компоненти та особливості викладання методики навчання соціальної і здоров'язбережувальної галузі в умовах зміни освітнього середовища.

Тема 2. Підготовка майбутнього вчителя до формування основ здорового способу життя молодших школярів.

Тема 3. Аналіз вимог Державного стандарту початкової школи, програм, навчально-методичних комплектів з вивчення «Соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі» в початковій школі.

Тема 4. Врахування психофізіологічних властивостей молодших школярів у процесі організації здоров'язбережувального середовища в початковій школі.

Тема 5. Моделювання безпечного соціального і здоров'язбережувального освітнього

середовища в початковій школі: нові виміри безпеки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. УПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Тема 6. Реалізація дидактичних засад інтерактивних технологій навчання для формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентностей учнів початкової школи.

Тема 7. Особливості методики навчання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі в контексті інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Тема 8. Формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентностей учнів через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання у початковій школі.

Тема 9. Методичні основи використання аеротерапії, арт-терапії, казкотерапії та імаготерапії в умовах початкової школи.

Тема 10. Засоби та види естетотерапії у початковій школі. Особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Антонова О. Є., Поліщук Н. М. Підготовка вчителя до розвитку здоров'язбережувальної компетентності учнів : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 248 с.
2. Богосвятська А. «Ранок» і «вечір» уроку як гармонійна зміна природних психофізіологічних фазових станів дитини. *Зарубіжна література в школах України*. 2016. № 10. С. 10–18.
3. Ілійчук Л. В. Педагогічні умови використання арт-терапії в освітньо-виховному просторі початкової школи. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2016. № 2. С. 114–118.
4. Кириленко Л. Г., Власенко Н. В. Визначення пріоритетності кольоротерапії у формуванні основ здоров'язбережувальної компетентності дітей. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 2 (36). С. 429–436.
5. Кондратюк С. М. Інтегрований підхід до формування у молодших школярів здорового способу життя: здоро'язбережувальне виховання : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. Макаренка, 2013. 191 с.
6. Кондратюк С. М., Павлущенко Н. М. Працездатність учня. Основи здоров'я. 1–4 класи: матеріали до уроків : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 162 с.
7. Локаєва Г. В. Можливості використання музикотерапії в загальноосвітніх закладах. *Мистецтво та освіта*. 2016. № 4. С. 7–11.
8. Презлята Г. Здоровий спосіб життя: ідеї, пошуки, досвід : монографія. Ів.-Фр. : НАІР, 2013. 484 с.
9. Скрипник І. М. Кольоротерапія : методичний посібник. Рівне, 2014. 147 с.
10. Сливка Л. Екологія дитинства : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2014. 164 с

Зміст навчального матеріалу з дисципліни «Методика навчання інформатичної освітньої галузі»

Змістовий модуль 1. Змістова складова інформатичної освіти в початковій школі

Тема 1. Державні документи, що регулюють питання інформатичної освіти в початковій школі.

Функційна та цифрова грамотність учнів початкової школи. Оновлення змістової та процесуальної складових початкової освіти згідно потреб інформаційного суспільства. Концепції «Освіта 4.0: український світанок» (2022 р.). Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року «Освіта переможців» (2024 р.).

Державний стандарт початкової освіти. Інформаційно-комунікаційна компетентність учнів як одна з ключових компетентностей сучасної початкової освіти. Загальна характеристика інформатичної освітньої галузі.

Типові освітні програми для 1-2 і 3-4 класів, розроблені під керівництвом О. Савченко та під керівництвом Р. Шияна.

Тема 2. Дидактико-методичне забезпечення предмету «Інформатика» у початковій школі.

Сучасний підручник з інформатики для початкової школи. Зміст навчання. Методичний апарат. Інтеграція інформатичної освітньої галузі та курсу «Я досліджую світ» (природничої, громадянської та історичної, соціальної та здоров'язбережувальної освітніх галузей).

Сучасний дидактичний контент з предмету «Інформатика» для початкової школи. Інтерактивні цифрові додатки.

Змістовий модуль 2. Процесуальна складова інформатичної освіти в початковій школі

Тема 3. Ключові положення методики навчання інформатики в початковій школі.

Планування освітнього процесу з предмету «Інформатика» в початковій школі.

Особливості уроку в комп'ютерному класі. Санітарно-гігієнічні вимоги до проведення занять. Правила поведінки учнів у комп'ютерному класі.

Структура уроку з інформатики в початковій школі.

Методика формування умінь і навичок учнів початкової школи з використання інформаційних технологій створення й опрацювання тестових документів, графічних зображень, цифрових презентацій.

Методика формування алгоритмічного мислення учнів початкової школи.

Цифровізація початкової освіти. Використання мультимедійних додатків на уроках мовно-літературної, математичної та інших освітніх галузей у початковій школі. Методика застосування хмарних технологій на уроках в початковій школі. Штучний інтелект на уроках в початковій школі.

Тема 4. Методичні рекомендації щодо навчання інформатичної галузі за типовою освітньою програмою О. Савченко

Методичні рекомендації щодо навчання учнів початкових класів за змістовими лініями «Інформація. Дії з інформацією», «Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією», «Об'єкт. Властивості об'єкта», «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання» «Алгоритми».

Тема 5. Методичні рекомендації щодо навчання інформатичної галузі за типовою освітньою програмою Р. Шияна

Методичні рекомендації щодо навчання учнів початкових класів за змістовими лініями «Я у світі інформації (Дані. Інформація. Моделі)», «Моя цифрова творчість», «Комунікація та співпраця», «Я і цифрові пристрої», «Відповідальність та безпека в інформаційному суспільстві».

Рекомендована література:

1. Василиків І., Романчук Р. Особливості формування алгоритмічного мислення молодших школярів на уроках інформатики. *Молодь і ринок*. 2021. № 2/188. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.230493>.
2. Вдовенко В. Методика навчання інформатики в початковій школі : Навчально-метод. посіб. Кіровоград : ПП «Центр опер. поліграфії», 2016. 106 с. URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c67b3292-6b3e-4e13-8e47-94ddb41508c1/content>.
3. Ліпчевська І. Організаційно-дидактичні умови формування вмінь візуалізації навчальної інформації майбутніх учителів початкової школи. *Молодь і ринок*. 2023. № 4/212. С. 143–148. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277336>

4. Ліпчевська І. Л. Визначення сутності вмій візуалізації навчальної інформації майбутніх учителів початкової школи. *Молодь і ринок*. 2022. № 7–8 (205–206). С. 151–156. URL: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.7/205.2022>
5. Ліпчевська І. Л. Візуалізація навчальної інформації: робота з науково-пізнавальним текстом у початковій школі. *Молодь і ринок*. 2022. № 9–10(207–208). С. 127–133. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.268469>
6. Ліпчевська І. Л. Мінімізація навчальних втрат у початковій освіті: інформаційно-комунікаційна компетентність учнів. *Нова українська школа в дії: актуальні проблеми методик навчання та стратегії розвитку початкової освіти* : Зб. наук. пр. IV студ. наук.-практ. конф., м. Київ, 16 трав. 2024 р. Рівне, 2024. С. 21–23.
7. Ліпчевська І. Л. Професійно-педагогічна компетентність сучасного вчителя: інформаційно-комунікаційні технології в початковій освіті. *Сучасна освіта: методологія, теорія, практика* : Зб. тез VII всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 14 трав. 2024 р. Дніпро, 2024. С. 46–47.
8. Ліпчевська І. Л. Розвиток самостійності навчання учнів початкової школи в умовах воєнного стану. *Асертивність і саморозвиток учнів та студентів з ознаками обдарованості в умовах війни*: тези доп. учасн. XVII наук.-практ. семін., м. Київ, 25 квіт. 2024 р. Київ, 2024. С. 32–34.
9. Ліпчевська І. Л. Сучасний підручник для початкової школи: проблема візуалізації. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. № 29. С. 108–116. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2022-29-108-116>
10. Ліпчевська І. Л. Тенденції розвитку української системи освіти в умовах воєнного стану в країні: від освітніх втрат до потенційних можливостей удосконалення освітнього процесу. *Світ дидактики: дидактика в сучасному світі*: зб. мат. III міжн. наук.-практ. інтер.-конф., 7–8 лист. 2023 р. Київ, 2024. С. 123–124. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739969>
11. Ліпчевська І. Л. Цифровізація освіти як інструмент мінімізації навчальних втрат учнів. *Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми та перспективи розвитку* : Мат. VI всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 17 трав. 2024 р. Одеса, 2024. С. 75–78.
12. Ліпчевська І., Савчук А. Проектна діяльність учнів: Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 7(25). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-7\(25\)-814-828](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-7(25)-814-828)
13. Малихін О. В., Ліпчевська І. Л. Візуалізація навчальної інформації як складова професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 4. С. 59–67. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-59-66>
14. Малихін О. В., Ліпчевська І. Л. Педагогічна майстерність учителя початкових класів: візуалізація навчальної інформації в початковій школі : метод. посіб. Київ : "Вид-во Людмила", 2023. 74 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736554>
15. Малихін О. В., Ліпчевська І. Л. Формування вмій візуалізації навчальної інформації майбутніх учителів початкової школи: методи діагностики : метод. посіб. Київ : "Вид-во Людмила", 2023. 72 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/736301/>
16. Малихін О., Арістова Н., Ліпчевська І. Аналітичні матеріали: дидактичні особливості організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Т. 11, № 10. С. 56–62. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i10-008>
17. МОН України. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році. 2024. 197 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf>.

18. МОН України. Освіта переможців: Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. 2024. 88 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf>.
19. МОН України. Програма великої трансформації «Освіта 4.0: український світанок». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2022/12/10/Osvita-4.0.ukrayinskyu.svitanok.pdf>.
20. МОН України. Типова освітня програма розроблена під керівництвом О. Савченко: 1-2 клас. 2022. 68 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf>.
21. МОН України. Типова освітня програма розроблена під керівництвом О. Савченко: 3-4 клас. 2022. 107 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf>.
22. МОН України. Типова освітня програма розроблена під керівництвом Р. Шияна: 1-2 клас. 2022. 66 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Shyyan.pdf>.
23. МОН України. Типова освітня програма розроблена під керівництвом Р. Шияна: 3-4 клас. 2022. 73 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyyan.pdf>.
24. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : Постанова Каб. Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87 : станом на 6 жовт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-п#Text>.
25. Смоляк В. Методика інформатики в початковій школі. Запоріжжя, 2007. 50 с. URL: <http://surl.li/slscfg>.
26. Смоляк В. Методика інформатики в початковій школі. Частина 2 : метод. посіб. Запоріжжя, 2007. 43 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/5501_1.pdf.
27. Суховірський О. Методика навчання інформатики у 1-4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. Київ : Генеза, 2021. 160 с. URL: https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyku/dlya-pedpraysivnykiv/Суховірський_НУШ_Мет-НавчІнф_Пос_1_4.Укр_s.pdf.
28. Шевчук М., Бугаєць Н. Особливості уроку інформатики в початковій школі. *Research Notes*. 2021. РР, no. 3. Р. 38–45. URL: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2021-pp-3-38-45>.